

DIPLOMSKA NALOGA

POSTOPEK OSEBNEGA STEČAJA V
SLOVENIJI

KARINA GOLOB

KOPER, 2009

UNIVERZA NA PRIMORSKEM
FAKULTETA ZA MANAGEMENT

DIPLOMSKA NALOGA

POSTOPEK OSEBNEGA STEČAJA V
SLOVENIJI

Karina Golob

Koper, 2009

Mentor: doc. dr. Matjaž Nahtigal

POVZETEK

Postopek stečaja prezadolženih pravnih oseb je v evropski in slovenski zakonodaji že splošno poznan. Služi kot orodje za enakopravno poplačilo upnikov ob prodaji premoženja pravne osebe. S tem se preprečuje nadaljnjo zadolževanje pravne osebe in tudi povzročanje dodatnih dolgov. Zaradi vse večje gospodarske krize, morebitnega poslovnega neuspeha ali vzroka višje sile, pa se seznam prezadolženih opazno razširja. Številne izvršbe, rubeži, izterjevalci ipd. posameznike pahnejo v brezupen položaj in živijo v strahu, brez možnosti poplačila dolga. Tudi v Sloveniji je ta tema postala socialno družbeni problem, ki ga je uvedba novega Zakona o finančnem poslovanju postopkih zaradi insolventnosti in prisilnega prenehanja vsekakor zajezila. Nov zakon namreč vključuje postopek osebne stečaja in stečaja zapuščine. Z uvedbo teh dveh postopkov je Slovenija zaključila usklajevanje slovenske zakonodaje z evropsko.

Ključne besede: insolventnost, stečajni postopek, fizične osebe, stečajni upravitelj, stečajni dolžnik, upnik, odpust dolga.

SUMMARY

Insolvency procedure for insolvent legal entities is well known in European and Slovenian statutory law. The insolvency procedure serves as a tool for in discriminatory repayment of creditors when the assets of the legal entity are liquidated. This serves as preventive statutory measure against contraction of additional or new heavy debts. The number of insolvent citizens has risen significantly in the last period due to the economic crisis, *vis maior*, or financial failure. High number of assets seizures have caused insufferable situation for individuals who live in fear and without possibility of debt repayment. In Slovenia the subject of insolvency has become a social problem, however it has been restrained by enactment of a *Financial Operations, Insolvency Proceedings and Compulsory Dissolution Act*. New act provides for personal insolvency procedure and insolvency of the will. With the enactment of these two new procedures Slovenia has finished its harmonization with the EU law in this legal field.

Key words: insolvency, insolvency procedure, natural person, bankruptcy estate manager, debtor in bankruptcy, creditor, forgiveness of debts

UDK: 347.736043.2

VSEBINA

1	Uvod	1
1.1	Opredelitev področja in opis problema	1
1.2	Namen, cilji in osnovne trditve	1
1.3	Predpostavke in omejitve raziskave	2
1.4	Predvidene metode raziskovanja	2
2	Opredelitev osnovnih pojmov	3
2.1	Stečajni postopek.....	3
2.1.1	Stečajni postopek nad pravno osebo	4
2.1.2	Postopek osebnega stečaja	6
2.1.3	Postopek stečaja zapuščine	6
2.2	Subjekti v stečajnih postopkih.....	7
2.2.1	Pravna oseba.....	7
2.2.2	Fizična oseba	7
2.2.3	Ožje povezana oseba	8
2.2.4	Pooblaščen ocenjevalec.....	9
2.2.5	Agencija	9
2.3	Osnovni pojmi obligacijskega in stvarnega prava.....	11
2.3.1	Ločitvena pravica	12
2.3.2	Zavarovana in nezavarovana terjatev	13
2.3.3	Prednostne, podrejene in navadne terjatve	13
2.3.4	Izločitveni upnik in izločitvena pravica	14
2.3.5	Vodilna in predpisana obrestna mera	15
3	Postopek osebnega stečaja	17
3.1	Namen postopka osebnega stečaja	17
3.2	Udeleženci glavnega postopka osebnega stečaja	17
3.2.1	Stečajni upravitelj.....	17
3.2.2	Stečajni dolžnik	19
3.2.3	Upnik, ki je pravočasno izvedel dejanja za uveljavitev svoje terjatve	20
3.2.4	Upnik, ki ni pravočasno izvedel dejanja za uveljavitev svoje terjatve.....	21
3.3	Uvedba postopka osebnega stečaja	21
3.3.1	Predlog za začetek postopka osebnega stečaja.....	21
3.3.2	Predujem za kritje začetnih stroškov.....	22
3.3.3	Uveljavitev brezplačne pravne pomoči	23
3.4	Začetek postopka osebnega stečaja	24
3.5	Pravne posledice začetka osebnega stečaja	24

3.5.1	Položaj stečajnega dolžnika in upravitelja v postopku osebnega stečaja	24
3.5.2	Oblikovanje stečajne mase	25
3.5.3	Izpodbojnost pravnih dejanj stečajnega dolžnika	27
3.6	Prijava in uveljavitev terjatev upnikov	28
3.7	Unovčenje stečajne mase	28
3.8	Končanje postopka osebnega stečaja	30
3.9	Odpust obveznosti stečajnega dolžnika	30
3.9.1	Začetek postopka odpusta obveznosti	31
3.9.2	Ugovor zoper odpustu obveznosti	32
3.9.3	Sklep o odpustu obveznosti	32
3.10	Bistvene razlike med stečajem pravnih oseb in postopkom osebnega stečaja	33
4	Evropska unija in postopek osebnega stečaja	37
4.1	Postopek osebnega stečaja v državah Evropske unije	37
4.1.1	Statistična primerjava stečajnih postopkov začetih nad pravnimi osebami	37
4.1.2	Statistična primerjava postopkov osebnih stečajev vključujoč slovenske podatke od 1. 10. 2008 naprej	44
5	Sklep	49
	Literatura	51

SLIKE

Slika 3.1:	Predhodni stečajni postopek	23
Slika 3.2:	Definicije stečajnih mas prikazane v obliki enačb	26
Slika 3.3:	Obdobje izpodbojnosti v postopku osebnega stečaja	27
Slika 4.1:	Število stečajnih postopkov pravnih oseb v letu 2008	38
Slika 4.2:	Število stečajnih postopkov po letih in državah	39
Slika 4.3:	Stečajni postopki pravnih oseb na 10.000 pravnih oseb v letu 2008.....	40
Slika 4.4:	Odstotkovna sprememba stečajnih postopkov med leti 2007/2008	41
Slika 4.5:	Število stečajnih postopkov po vrsti subjekta	42
Slika 4.6:	Razrez pravnomočnih stečajnih postopkov pravnih oseb v letu 2008.....	43
Slika 4.7:	Razrez pravnomočnih stečajnih postopkov pravnih oseb v letu 2007.....	43
Slika 4.8:	Razrez pravnomočnih stečajnih postopkov pravnih oseb v letu 2006.....	44
Slika 4.9:	Število stečajnih postopkov v izbranih državah EU v letu 2008.....	45
Slika 4.10:	Odstotkovne spremembe med leti 2006/2007 in 2007/2008	46
Slika 4.11:	Število postopkov osebnega stečaja na 10.000 prebivalcev v letu 2008...	47

TABELE

Tabela 3.1:	Bistvene razlike med stečajem pravnih oseb in postopkom osebnega tečaja.....	34
Tabela 4.1:	Število stečajnih postopkov pravnih oseb v izbranih državah EU	37
Tabela 4.2:	Postopki osebnega stečaja po letih in državah.....	45
Tabela 4.3:	Gibanje postopkov osebnega stečaja	47

1 UVOD

1.1 Opredelitev področja in opis problema

Z uvedbo termina osebni stečaj v slovenskem pravno-gospodarskem prostoru se je pojavila novost, potencialno možni izhod za prezadolžene fizične osebe oz. njihova možna rešitev za »nov začetek«. Novost je bila vpeljana zaradi uskladitve zakonske ureditve s stališči Ustavnega sodišča, ki je ugotovilo neskladja z Ustavo Republike Slovenije in ga je podalo v odločbi številka U-I-253/04-11, z dne 19. januarja 2006, odločbi številka U-I-135/00-77, z dne 4. novembra 2002 ter odločbi številka U-I-117/07, z dne 21. junija 2007. Prav tako je bila sprememba potrebna zaradi resolucije št. 59/40, ki jo je Generalna skupščina Združenih narodov sprejela 2. decembra 2004 ter jo priporočila vsem državam članicam Združenih narodov (Plavšak 2008a, 19–20).

Zakon o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju (ZFPPIPP) je bil sprejet v Državnem zboru Republike Slovenije 17. decembra 2007, veljati pa je začel 1. oktobra 2008. Sprejeti ZFPPIPP vnaša v slovenski prostor tudi ureditev osebnega stečaja, ki prinaša številne novosti in specifičnosti na področju stečajnih postopkov. Ugotavljanje specifičnosti osebnega stečaja in njegova ureditev v slovenski zakonodaji bo tako glavna tema, ki jo bom raziskovala in predstavila v svojem diplomskem delu.

1.2 Namen, cilji in osnovne trditve

V Sloveniji je vsebina osebnega stečaja zaobjeta predvsem v ZFPPIPP ter le v redkih strokovnih literaturah. Tema je sveža, zato strokovnjaki operirajo brez praktičnega znanja. Zakon razčlenjujejo in delajo navzkrižne primerjave z drugimi zakoni. Prve celostne izkušnje bomo v Sloveniji dobili najhitreje po treh letih, ko bodo končani prvi postopki o odpustih dolga dolžnikom.

V svojem delu sem skušala ugotoviti ali predstavlja uspešno zaključen postopek osebnega stečaja res rešitev prezadolženim fizičnim osebam, kljub pomanjkanju praktičnih izkušenj. S pomočjo zbranih statističnih podatkov določenih držav Evropske unije in Slovenije sem v diplomsko delo vključila kvantitativno primerjavo stečajnih postopkov glede na število prebivalcev v posamezni državi. Na podlagi pridobljenih podatkov sem skušala hipotetično oceniti število osebnih stečajev, ki jih v Sloveniji v prihodnje pričakujemo.

Kljub zastavljenim ciljem sem si zastavila nekatera vprašanja, na katera sem skušala odgovarjati skozi svoje delo, in sicer:

- Kakšna je bistvena razlika med osebnim stečajem in postopkom stečaja pravnih oseb?

- Kolikšna je številčna primerljivost stečajnih postopkov pravnih oseb v Sloveniji v primerjavi z nekaterimi državami EU?
- Kolikšno število osebnih stečajev lahko pričakujemo v Sloveniji, glede na izkušnje primerljivih držav?
- Ali predstavlja institut osebnega stečaja res rešitev prezadolženim, socialno ogroženim državljanom?
- Ali bo institut osebnega stečaja dovoljeval možne dobičkonosne špekulacije?

Institucija osebnega stečaja je v Sloveniji nov termin, gre za nov zakonski postopek, ki je predstavlja izziv moji diplomski nalogi.

1.3 Predpostavke in omejitve raziskave

Osnovna predpostavka raziskovanja v mojem diplomskem delu je na podlagi statističnih podatkov o stečajnih postopkih v nekaterih državah EU določiti trend stečajnih postopkov, ki jih v prihodnosti lahko pričakujemo v Sloveniji. Pri tem sem se deloma oprla tudi na podatke, ki sem jih pridobila na spletni AJPES-a. Vendar je bila pri tem potrebna previdnost, kajti zbrani podatki prikazujejo količino začetih in trenutno še odprtih stečajnih postopkih, ne govorijo pa o celotnem številu predlogov stečajnih postopkov in o zaključenih postopkih. Zaradi te pomanjkljivosti podatkov, ki jih je mogoče spremljati preko AJPES-a, sem v diplomsko delo vključila tudi podatke za Slovenijo iz Sodne statistike, ki jo Ministrstvo za pravosodje objavlja na svojih spletnih straneh.

1.4 Predvidene metode raziskovanja

Osredotočila sem se na razliko med stečajnim postopkom pravnih oseb ter osebnim stečajem.

Za teoretično obdelavo stečajnih postopkov ter osebnega stečaja sem uporabljala strokovno literaturo domačih in tujih avtorjev ter prispevke, objavljene na internetnih straneh (naštej avtorje, ki si jih uporabila in letnice knjig).

Pri analizi pridobljenih podatkov o stečajnih postopkih in osebnih stečajih sem uporabila analitični pristop in s tem metodo induktivnega in deduktivnega sklepanja.

2 OPREDELITEV OSNOVNIH POJMOV

2.1 Stečajni postopek

Definicija, ki pravi, da je stečajni postopek z zakonom urejena oblika prenehanja gospodarskih subjektov zaobjema definicijo stečajnega postopka, ki je veljala pred veljavnostjo Zakona o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju (ZFPPIPP). Omenjeni zakon je začel veljati 15. januarja 2008 (Mežnar 2006, 116).

Z vključitvijo instituta osebnega stečaja in stečaja zapuščine v ZFPPIPP pa omenjena definicija po veljavnosti novega zakona ne vzdrži. Stečajni postopek ni samo z zakonom urejena oblika prenehanja gospodarskih subjektov, ampak je tudi postopek, ki se vodi zaradi sorazmernega in hkratnega plačila terjatev upnikov pravnih, upnikov fizičnih oseb in upnikov umrlih fizičnih oseb. Iz omenjenega sledi, da poznamo tri vrste stečajnih postopkov, in sicer: stečajni postopek nad pravno osebo, postopek osebnega stečaja in postopek stečaja zapuščine.

Vsi stečajni postopki se vodijo zaradi uresničitve interesov upnikov, za dosego plačila svojih terjatev hkrati in v enakem deležu kot drugi upniki, ki so v razmerju do stečajnega dolžnika v enakem položaju. Da se vzpostavi enakovreden položaj vseh upnikov je treba premoženje stečajnega dolžnika v celoti unovčiti, iz denarnega dobroimetja, ki je pri tem nastal, pa se v enaki meri plačajo terjatve upnikov. Denarno dobroimetje lahko poimenujemo tudi stečajna masa.

Smer oziroma namen v stečajnih postopkih nakazujejo tudi tri splošna načela postopkov zaradi insolventnosti, ki se jih uporablja pri stečajnih postopkih. Prav tako se uporabljata posebni temeljni načeli, ki jih bom v nadaljevanju podrobneje opisala. Naj jih naštejemo:

- načelo enakega obravnavanja upnikov,
- načelo zagotavljanja najboljših pogojev za plačilo upnikov in
- načelo hitrosti postopka.

Posebni temeljni načeli:

- načelo koncentracije – je urejeno v ZFPPIPP v 227. členu, ki določa, da morajo upniki svoje zahteve za plačilo terjatev uveljaviti v stečajnem postopku in v skladu s pravili stečajnega postopka, sicer prenehajo. Pravilo se odvija ob prijavi in preizkusu terjatev ter ob uveljavljanju ločitvenih in izločitvenih pravic upnika;
- načelo omejevanja tveganj – je urejeno v 228. členu ZFPPIPP, kjer je definirana omejitev da v stečajnem postopku ni dovoljeno prevzemati vseh poslovnih tveganj. Prevzemajo se predvsem tista, ki so nujna za uresničenje

interesa upnikov za plačilo terjatev, ki jih uveljavljajo v stečajnem postopku. Pravilo se odvija s pravili o pogojih, pod katerimi sme insolventni dolžnik nadaljevati poslovanje in s pravili o upravljanju stečajne mase (Plavšak 2008a, 170).

2.1.1 Stečajni postopek nad pravno osebo¹

Stečajni postopek nad pravno osebo je z zakonom urejen postopek, ki ima za posledico prenehanje pravne osebe z dokončnim izbrisom iz Sodnega registra, seveda po izdanem in veljavnem sklepu o dokončanju stečajnega postopka. Z začetkom stečajnega postopka se zgodijo določene pravne posledice, ki bistveno vplivajo na nadaljnjo poslovanje družbe vse do njenega izbrisa.

Materialno-pravne posledice učinkujejo na vsebino medsebojnih pravic in obveznosti med dolžnikom in drugimi osebami. Povzročajo lahko prenehanje pravic oziroma pravnih razmerij, spremembo vsebine pravnih razmerij ter nastanek pravice, in sicer:

- zastopnikom, prokuristom in drugim pooblaščenecem prenehajo pooblastila,
- ločitvene pravice, ki so bile pridobljene dva meseca pred uvedbo stečajnega postopka, prenehajo.
- prenehajo veljati dolžnikovi nalogi,
- pretvorba občasnih dajatvenih terjatev,
- nedenarne obveznosti pretvori v denarne,
- pretvorba terjatev, izraženih v tuji valuti,
- dolžnik ima pravico odstopiti od vzajemno neizpolnjene dvostranske pogodbe,
- pravica uveljavljati zahteve na podlagi od odškodninske odgovornosti poslovodstva in članov nadzornega sveta,
- pravica izpodbijanja dolžnikovih pravnih dejanj
- pravica uveljavljati zahteve do osebno odgovornih družbenikov.

Procesne posledice povzročajo ob začetku stečajnega postopka prekinitev pravnih postopkov, posledice začetka stečajnega postopka za zemljiškoknjižne postopke pa so podrobno opredeljene v Zakonu o zemljiški knjigi.

Vse pravne posledice začetega stečajnega postopka nastanejo z dnem, ko je bil objavljen oklic in objavljen sklep o začetku stečajnega postopka, ne glede na uro objave. Merodajen je torej dan začetka stečajnega postopka.

Z začetkom stečajnega postopka nad pravno osebo (stečajnim dolžnikom), pravna oseba ne preneha. Pravico za zastopanje pravne osebe, pri vseh procesnih dejanjih in pravnih poslih, pridobi stečajni upravitelj, ki pridobi položaj zakonitega zastopnika

¹ Povzeto po Plavšak 2008a, 182–220.

stečajnega dolžnika. Stečajni dolžnik ostane tudi po začetku stečajnega postopka nosilec vseh procesnih dejanj in pravnih poslov, ki jih izvede stečajni upravitelj v njegovem imenu, kot njen zakoniti zastopnik. Posebno pravno pravilo določa tudi, da se vsa vročanja pisanj v sodnih in drugih postopkih namenjena stečajnemu dolžniku, vročajo direktno stečajnemu upravitelju na njegov naslov, vpisan v sodni register. Stečajni upravitelj mora najpozneje naslednji delovni dan po začetku stečajnega postopka obvestiti banke, ki vodijo dolžnikove transakcijske račune. S prejemom obvestila nehajo veljati vsi dolžnikovi nalogi za plačilo v breme računa stečajnega dolžnika. Prekinejo se tudi vsi postopki izvršbe ali zavarovanja. Ta pravna posledica nastane že s pravnim dejstvom začetka stečajnega postopka in ne šele takrat, ko sodišče že izda sklep o prekinitvi postopka.

Veljavnost dolžnikovih naročil preneha takoj, ko prevzemnik naročila izve za začetek stečajnega postopka oz. najkasneje po osmih dneh. Zato začetni stečajni postopek ne more vplivati na veljavnost naročila v primeru, ko je naročilo bilo izvedeno v roku osmih dni po začetku stečajnega postopka.

Prav tako prenehajo veljati dolžnikove ponudbe izdane pred začetkom stečajnega postopka razen, če mu je prejemnik ponudbe poslal pisno izjavo še pred začetkom stečajnega postopka, da njegovo ponudbo sprejema.

Stečajni dolžnik pridobi z začetkom stečajnega postopka tudi pravico odpovedati najemne in zakupne pogodbe, ki jih je sklenil pred začetkom stečajnega postopka, z enomesečnim odpovednim rokom. Druga odpovedna stranka s tem pridobi pravico zahtevati povrnitev škode, ki jo je imela, ker je bila odpovedna pravica uresničena v nasprotju s splošnimi pravili, torej ker je pogodba zaradi uresnitve odpovedne pravice prenehala prej, ko bi prenehala, če bi se uporabljala splošna pravila. Terjatev za povrnitev škode mora prijaviti v stečajnem postopku v enem mesecu po prejemu izjave stečajnega dolžnika o uresnitvi odpovedne pravice. Terjatev se plača iz razdelitvene mase po pravilih o plačilu navadnih terjatev upnikov.

Terjatvam stečajnega dolžnika se z začetkom stečajnega postopka zastaranje zadrži za eno leto. S tem se stečajnemu upravitelju omogoči, da se seznanj s terjatvami in poskrbi za njihovo uveljavitev.

Zasledovalno pravico pridobi prodajalec blaga na distanco. Je posebna oblika izločitvene pravice in jo prodajalec uveljavlja, ko še blago ni prispelo do kupca (stečajnega dolžnika). V skladu z Obligacijskim zakonikom je izročitev blaga opravljena, ko prodajalec izroči blago prevozniku. Ob tem lastništvo še ne preide na kupca. Zato ima prodajalec pravico zahtevati vrnitev blaga, v kolikor kupec blago še ni v celoti plačal. Zasledovalna pravica preneha, ko stečajni dolžnik kot kupec stvar prevzame v posest. V tem primeru prodajalec obdrži splošno izločitveno pravico, če je kupec stvar prevzel samo v hrambo oziroma, če si je na stvari pridržal lastninsko pravico do plačila kupnine.

2.1.2 Postopek osebnega stečaja

Postopek osebnega stečaja je postopek, čigar namen je enak kot namen stečajnega postopka nad pravno osebo, le da se postopek osebnega stečaja vodi zoper fizične osebe, torej za osebni stečaj podjetnika, zasebnika in potrošnika. Vodi se zato, da bi vsi upniki iz premoženja stečajnega dolžnika prejeli plačilo svojih navadnih terjatev do stečajnega dolžnika hkrati in v enakih deležih. Zaradi podobnega namena osebnega stečaja se pravila stečajnega postopka smiselno uporabljajo tudi za postopek osebnega stečaja. Za razliko od pravne osebe, ki s sklepom o zaključku stečajnega postopka preneha in se izbriše iz poslovnega registra, fizična oseba ne ugasne in ne preneha. Zato terjatve, ki v stečajnem postopku niso bile plačane, tudi ne prenehajo, razen, če je v postopku osebnega stečaja bil izveden postopek odpusta obveznosti dolžniku (Plavšak 2008a, 278).

Osebni stečaj se izvaja pri fizični osebi, ne glede na to, ali je prezadolženost posledica poklicnega ali nepoklicnega delovanja fizične osebe. Deli se na izvedbo stečaja nad premoženjem fizične osebe v obliki generalne izvršbe in postopka odpusta obveznosti, ki se začne na predlog stečajnega dolžnika pred koncem stečajnega postopka (Ivanjko 2009a, 81).

Kot primer navajam, da avstrijska zakonodaja definira osebni stečaj kot postopek reguliranja dolgov s ciljem, omogočiti iskrenim in motiviranim dolžnikom gospodarski nov začetek. Seveda s predpostavko, da je dolžnik dejansko prezadolžen, da ima redni prihodek, da se zavestno odpove dodatnemu zadolževanju, kot tudi dokaže zmožnost plačila redne mesečne vsote kot namen odplačila dolgov (Verein Schuldensanierung Bern 2004, 2).

Strinjam se torej z definicijo Ivanjka (2009a), ki poudarja, da je osebni stečaj predvsem družbeni, socialni ukrep, ki je namenjen »poštenemu in nesrečnemu« dolžniku. Ob tem pa Ivanjko (2009a) tudi opozarja, da so to ljudje, ki so se zadolžili, zunanje okoliščine pa so nastopile, potem ko so si že nabrali dolgove, brez njihove krivde – bolezen, izguba dela, v družini je nekdo s posebnimi potrebami, podjetniku poslovni partner ni plačal. V nadaljevanju članka izpostavlja še dejstvo, da smo v Sloveniji kot tudi v Evropi bolj nagnjeni h kaznovanju dolžnika medtem, ko v ZDA takšnim poštenim dolžnikom v pol leta preprosto odpišejo ves dolg. Navaja tudi, da pri nas takšne dolžnike za obdobje treh, štirih let postavijo v vlogo otroka, pod skrbništvo.

2.1.3 Postopek stečaja zapuščine

Ministrstvo za pravosodje je v svojih odgovorih na novinarska vprašanja z dne 1. oktober 2008 zapisalo, da je postopek stečaja zapuščine dovoljeno voditi nad zapuščino po umrli fizični osebi (zapustnik). Sodišče v Republiki Sloveniji je pristojno za vodenje postopka stečaja zapuščine:

- če je imel zapustnik ob smrti stalno ali začasno prebivališče v Republiki Sloveniji ali
- če zapustnik ob smrti ni imel niti stalnega niti začasnega prebivališča v Republiki Sloveniji je pa imel premoženje, ki spada v zapuščino v Republiki Sloveniji.

Predhodno razlago lahko dopolnim še z namenom postopka stečaja zapuščine, ki je enak kot namen stečajnega postopka nad pravno osebo in enak kot postopek osebnega stečaja in sicer, postopek stečaja zapuščine se vodi zato, da bi vsi upniki iz stečajne mase prejeli plačilo svojih navadnih terjatev do zapustnika hkrati in v enakih deležih po posebnih pravilih (Plavšak 2008a, 293).

Prof. dr. Šime Ivanjko (2009a, 81) pa je zapisal takole: »Stečaj zapuščine pa se izvaja v primerih kadar zapustnikovo premoženje, ki so ga v času zapustnikove smrti dobili dediči, ne zadošča za poplačilo zapustnikovih dolgov.«

2.2 Subjekti v stečajnih postopkih

2.2.1 Pravna oseba

Gospodarski subjekti so pravne osebe, ki na trgu samostojno opravljajo pridobitno dejavnost kot svojo izključno dejavnost. Na trgu se lahko pojavljajo v eni izmed izključno naštetih pravnoorganizacijskih oblikah kot:

- Osebne družbe: družba z neomejeno odgovornostjo (d. n. o.), komanditna družba (k. d.) in tiha družba (t. d.);
- Kapitalske družbe: družba z omejeno odgovornostjo (d. o. o.), delniška družba (d. d.), komanditna delniška družba (k. d. d.) in evropska delniška družba;
- Samostojni podjetnik posameznik (s. p.) je fizična oseba, ki na trgu opravlja pridobitno dejavnost kot svojo izključno dejavnost (Mežnar 2006, 69–70).

2.2.2 Fizična oseba

Fizične osebe so razvrščene v tri kategorije in sicer: podjetnik, zasebnik in potrošnik

1. Podjetnik je fizična oseba, ki na trgu samostojno opravlja pridobitno dejavnost v okviru organiziranega podjetja (Jovanovič, Novak Krajšek in Volk 2008, 11). Podjetnika se na podlagi ZGD-1 definira kot fizična oseba, ki ima položaj samostojnega podjetnika posameznika, ki opravlja gospodarsko dejavnost in mora sestavljati računovodske izkaze in letna poročila po smiselno enakih pravilih, kot veljajo za gospodarske družbe. Zaradi dejstev se uporabljajo posebna pravila, ki se sicer za drugi kategoriji fizičnih oseb ne, in sicer:

- plačilna sposobnost oziroma insolventnost se presoja po enakih pravilih, kot se uporabljajo za druge gospodarske subjekte – gospodarske družbe,
 - stvarno je pristojno okrožno sodišče za odločanje v postopku insolventnosti nad podjetnikom,
 - nad podjetnikom je dovoljeno voditi postopek prisilne poravnave,
2. Zdravniki, notarji, odvetniki, kmetje se štejejo za zasebnike, ki niso podjetniki in ki kot poklic opravljajo določeno dejavnost. Skupna značilnost podjetnika in zasebnika je, da opravljata določeno dejavnost kot poklic in da sta v zvezi z opravljanjem te dejavnosti zavezana plačevati davke, prispevke in druge obvezne dajatve. Zato je v prvem odstavku 387. člena ZFPPIPP določeno posebno pravilo v katerem je opredeljeno, da z začetkom osebnega stečaja nad podjetnikom ali zasebnikom obema preneha status v izogib da bi na podlagi statusa nastajale dodatne obveznosti iz naslova davkov, prispevkov in drugih obveznih dajatev podjetnika ali zasebnika.
 3. Potrošnik pa je fizična oseba, ki ni niti podjetnik niti zasebnik (Plavšak 2008a, 25).

2.2.3 Ožje povezana oseba

Ožje povezana oseba je pojem, ki se uporablja za opredelitev povezave med dvema fizičnima osebama. V 18. členu ZFPPIPP je ožje povezana oseba posamezne osebe:

1. zakonec ali oseba, s katero živi v življenjski skupnosti, ki ima po zakonu enake premoženjske posledice kot zakonska zveza, ali oseba s katero živi v istospolni partnerski skupnosti po zakonu, ki ureja registracijo istospolne partnerske skupnosti,
2. otrok ali posvojenec te osebe ali osebe, ki nima polne poslovne sposobnosti,
3. druga oseba, ki nima polne poslovne sposobnosti in ji je dodeljena v skrbništvo.

V zvezi z vsemi povezavami ožje povezanih oseb lahko utemeljeno domnevamo, da ena oseba pomembno vpliva na oblikovanje poslovne volje druge osebe. Povezava je pomembna pri ureditvi teh vprašanj:

- negativna predpostavka je, če se imenuje ožja povezana oseba za člana upniškega odbora,
- negativna predpostavka je, če se imenuje za upravitelja stečajnega postopka,
- prepoved sklenitev pogodbe o prodaji premoženja stečajnega dolžnika,
- domneve o položaju aktivnega družbenika,

- posebna pravila pri izpodbojnosti dolžnikovih pravnih dejanj v postopku osebne stečaja (Plavšak 2008a, 25–26 in Jovanovič, Novak Krajšek in Volk 2008, 13).

2.2.4 Pooblašчени ocenjevalec

Po vrsti ocenjevanja predmeta ločimo pooblaščene ocenjevalce vrednosti podjetja in pooblaščene ocenjevalce vrednosti strojev in opreme oziroma nepremičnin.

1. Pooblašчени ocenjevalec vrednosti podjetja je fizična oseba, ki ima dovoljenje za opravljanje nalog pooblaščenega ocenjevalca vrednosti podjetja v skladu z zakonom za revidiranje. Imajo predvsem pomembno vlogo v postopku prisilne poravnave, saj mora dolžnik predlogu za začetek postopka prisilne poravnave priložiti poročilo pooblaščenega ocenjevalca vrednosti podjetja s pritrdilnim mnenjem;
2. Skupina pooblaščenih ocenjevalcev vrednosti strojev in opreme oziroma nepremičnin. To so fizične osebe, ki imajo položaj pooblaščenega ocenjevalca vrednosti strojev in opreme oziroma nepremičnin. Pooblašчени ocenjevalec ima pomembno vlogo pri postopku prisilne poravnave, ker je dolžnik zavezan, da priloži k predlogu za začetek prisilne poravnave še poročilo pooblaščenega ocenjevalca vrednosti podjetja s pritrdilnim mnenjem. V stečajnem postopku pa je vloga ocenjevalcev izdelati ustrezno oceno vrednosti premoženja, ki je podlaga za določitev prodajne cene. Za vsako vrsto premoženja se najamejo ocenjevalci točno določene stroke.

2.2.5 Agencija

V ZFPPIPP je izraz uporabljen kot okrajšava za Agencijo Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve (AJPES).

AJPES opravlja naslednje temeljne skupine nalog (AJPES 2005):

1. Vodenje registrov
 - Poslovni register Republike Slovenije – vzpostavlja se osrednja evidenca, baza podatkov o vseh poslovnih subjektih s sedežem na območju Republike Slovenije, ki opravljajo pridobitno ali nepridobitno dejavnost. Sestavni del Poslovnega registra Republika Slovenija je tudi sodni register, ki ima dva dela: glavno knjigo in zbirko listin. V glavno knjigo registrska sodišča vpisujejo podatke o posameznem subjektu vpisa. Registrska sodišča elektronsko vodijo tudi zbirko listin, ki so podlaga za vpis v sodni register, in zbirko listin, ki se predložijo sodnemu registru zaradi javne objave. V Poslovnem registru RS se vodijo tudi drugi poslovni subjekti, ki za opravljanje svoje dejavnosti najprej potrebujejo vpis v register poklicev

ali dejavnosti pri drugem državnem organu ali instituciji. Npr.: društva se vpišejo v register društev pri Ministrstvu za notranje zadeve, notarji v imenik pri Notarski zbornici Slovenije itd.

Skladno s 122. členom ZFPPIPP AJPES prek spletnega portala (od 1. 10. 2008 dalje) zagotavlja tudi podatke in druge informacije o postopkih zaradi insolventnosti (stečaj, prisilna poravnava, likvidacija) pravnih in fizičnih oseb, ki jih vodijo stečajna sodišča (Elektronske objave v postopkih zaradi insolventnosti).

- Register neposestnih zastavnih pravic in zarubljenih premožnin

V njem se vodijo podatki o zarubljenih oziroma zastavljenih motornih vozilih, zalogah, opremi in nekaterih živalih, ki jih je mogoče enolično identificirati. Pri neposestni zastavi je posebnost v tem, da se zastavljena premožnina ne izroči v neposredno posest zastavnemu upniku, temveč ostane v neposredni posesti zastavitelja. Prednost takšne ureditve je v tem, da zastavitelju omogoča nadaljnjo uporabo zastavljene premožnine pri opravljanju poslovne dejavnosti ter tako povečuje njegovo možnost za poplačilo dolga.

Vpise v register opravlja AJPES na podlagi zahteve notarja, izvršitelja, davčnega izterjevalca ali drugega javnega organa, ki je z zakonom pooblaščen za vlaganje zahtev za vpis.

2. Sprejem, obdelava in objavljanje letnih poročil – AJPES je pooblaščen za zbiranje, obdelovanje in posredovanje podatkov iz letnih poročil poslovnih subjektov za javno objavljanje letnih poročil in drugih podatkov gospodarskih družb, samostojnih podjetnikov in drugih poslovnih subjektov v skladu z Zakonom o gospodarskih družbah in drugimi zakoni. V skladu s predpisi morajo poslovni subjekti AJPES predložiti podatke iz letnih poročil za državno statistiko oziroma letna poročila za zagotovitev javnosti.
3. Statistična raziskovanja in zbiranje podatkov – AJPES izvaja različna statistična raziskovanja, določena v letnih in srednjeročnih programih statističnih raziskovanj. Zlasti sodeluje pri statističnih raziskovanjih in zbiranju podatkov, kjer je treba zajeti večje število podatkov kot npr.: statistično raziskovanje o bruto izplačanih plačah, zbir podatkov o mesečnih izplačilih regresa za letni dopust pri pravnih osebah, raziskovanje o pravnih osebah z dospelimi neporavnanimi obveznostmi, o prejemkih in izdatkih pravnih oseb pridobljeni od bank in od drugih izvajalcev plačilnega prometa, statistično raziskovanje o plačilih pravnih oseb za investicije iz investicijskih kreditov bank in hranilnic. AJPES zbira tudi podatke za letno statistično raziskovanje o izplačanih dividendah, ki temelji na uredbi Evropske unije. Podatke za

raziskovanje o izplačanih dividendah predložijo vse delniške družbe v Republiki Sloveniji prek spletnega portala AJPES. Za potrebe Banke Slovenije AJPES od poslovnih subjektov vsako četrtletje zbira tudi podatke za statistiko finančnih računov.

4. Izvajanje bonitetne in drugih tržnih dejavnosti

- Bonitetne informacije – AJPES izdeluje informacije o boniteti poslovanja različnih poslovnih subjektov. Bonitetne ocene slovenskih podjetij določa po modelu AJPES S.BON, ki je izdelan skladno s pravili Basel II in razvršča slovenska podjetja glede na kreditno tveganje v 10 bonitetnih razredov. Bonitetne ocene so primerne za uporabo v poslovnih bankah pri izračunu kapitalskih zahtev za kreditna tveganja, drugim poslovnim subjektom pa so lahko podlaga za presojo zmožnosti poravnavanja obveznosti pri izbranih podjetjih oziroma poslovnih partnerjih.
- Spletna boniteta eS.BON – je najhitrejši in najenostavnejši dostop do bonitetne informacije eS.BON na spletnem portalu. Spletna bonitetna informacija eS.BON je informacija o boniteti poslovanja poljubno izbranega slovenskega podjetja. Informacija vsebuje bonitetno oceno, ki je določena z modelom AJPES S.BON. Bonitetna ocena kaže na zmožnost podjetja za poravnavo svojih obveznosti v obdobju 12 mesecev po datumu izdelave računovodskih izkazov. Spletna bonitetna informacija eS.BON vključuje tudi podatke o kratkoročni plačilni disciplini podjetja in druge pomembne informacije o podjetju in njegovem poslovanju.
- Zbirka podatkov FI-PO – FI-PO se uporablja kot analitično orodje in omogoča pregled podatkov iz letnih poročil za različne poslovne subjekte: gospodarske družbe, zadruga, samostojne podjetnike. Zbirka omogoča vpogled tudi v podatke poslovnih bank in hranilnic.
- Večstransko pobotanje obveznosti in terjatev opravlja praviloma enkrat mesečno. V pobotanju lahko sodelujejo tako pravne osebe kakor tudi samostojni podjetniki. Ta storitev AJPES predstavlja hiter, preprost, učinkovit in poceni način medsebojnega poravnavanja obveznosti oziroma unovčevanja terjatev. Udeleženci letno medsebojno pobotajo okrog 200 milijonov evrov obveznosti.

2.3 Osnovni pojmi obligacijskega in stvarnega prava

Pojem obligacije pomeni, da si ljudje nalagajo zaveze. S tem sklepajo pravne posle, storijo kakšno dejanje, zaradi katerega jim zakon nalaga zaveze ali pa se zgodi nek dogodek v njihovi pravni sferi, področju, ki je pod njihovim pravnim nadzorstvom in za tak dogodek pravo nalaga osebi zavezo, ki ima to področje pod svojim nadzorom. Kadar

zaveza nastane med upravičencema, ki sta med seboj neodvisna se med njima ustvari obligacijsko razmerje (Murgel, Murtič in Vidiček 2008).

Stvarno pravo je del Civilnega prava, ki je ena izmed panog prava. Je celota pravnih pravil in pravnih načel, ki urejajo osebna in premoženjska razmerja, v katerih so pravni subjekti enakopravni in avtonomni (Murgel, Murtič in Vidiček 2008).

V nadaljevanju so strnjeni osnovni pojmi obligacijskega prava in stvarnega prava, ki se podrobneje vsebinsko nanašajo na stečajni postopek. So bistveni pojmi, ki urejajo posebne situacije med stečajnim postopkom.

2.3.1 Ločitvena pravica

Ločitvena pravica je pravica upnika, da uveljavlja plačilo svoje terjatve iz določenega premoženja insolventnega dolžnika pred plačilom terjatev drugih upnikov tega dolžnika iz naslova unovčenega ločitvenega premoženja (Plavšak 2008a, 168).

Ločitvena pravica je pravica do posebnega poplačila iz določenega dolžnikovega premoženja. Ločitveni upnik je tisti, ki ima ločitveno pravico na določenem dolžnikovem premoženju. Pred začetkom stečajnega postopka je moral v ta namen pridobiti pravico na podlagi katere ima pravico do poplačila svoje terjatve iz določenega premoženja pred poplačilom drugih upnikov. Pravni temelj nastanka takšne pravice pa je bodisi pravni posel na podlagi zastavne pogodbe bodisi zakon. V nekaterih primerih pa upnik lahko pridobi ločitveno pravico na podlagi procesnih dejanj, opravljenih v izvršilnem postopku. Zaradi začetka stečajnega postopka ločitveni upnik ne izgubi ločitvene pravice. Izgubi jo lahko zaradi opustitve procesnih dejanj v stečaju oziroma zaradi opustitve procesnih dejanj, potrebnih za uveljavitev prerekane ločitvene pravice (Pavlakovič 2002, 20).

Med ločitvene pravice spadajo:

- zastavna pravica,
- pridržna (retencijska) pravica in
- pravica fiduciarja pri prenosu lastninske pravice v zavarovanje.

V ZFPPIPP pa so opredeljena posebna pravila, ki se uporabljajo v primerih, če je bila ločitvena pravica pridobljena v izvršilnem postopku. Upnik pridobi ločitveno pravico v izvršilnem postopku za izterjavo denarne terjatve z naslednjimi izvršilnimi dejanji glede na vrsto izvršbe:

- v primeru izvršbe premične stvari z rubežem, s tem dejanjem pridobi zastavno pravico na zarubljenih stvareh,
- v primeru izvršbe na denarno terjatev dolžnika z rubežem,

- v primeru izvršbe na nepremičnine z zaznambo sklepa o izvršbi na nepremičnino v zemljiški knjigi. Upnik tako pridobi poplačilno pravico, ki je po svojih učinkih enaka zastavni pravici,
- v primeru izvršbe na nematerializirane vrednostne papirje z vpisom sklepa o izvršbi v centralni register nematerializiranih vrednostnih papirjev, ker s tem upnik pridobi zastavno pravico na dolžnikovih nematerializiranih vrednostnih papirjih (Plavšak 2008a, 34–35).

2.3.2 Zavarovana in nezavarovana terjatev

Izraz terjatev se predvsem uporablja v obligacijskem pravu, katere vsebinski pomen se uporablja tudi v ZFPPIPP. Terjatev je pravica upnika od dolžnika zahtevati, da opravi izpolnitveno ravnanje, katerega predmet je dajatev, storitev, opustitev ali dopustitev. Po splošni razvrstitvi obligacijskega prava se terjatve razvrščajo glede na predmet izpolnitvenega ravnanja na:

- denarne terjatve in
- nedenarne terjatve, ki vključujejo nedenarne dajatvene terjate ter storitvene, opustitvene in dopustitvene terjatve (Plavšak 2008a, 35).

Zavarovana terjatev je terjatev upnika, ki je zavarovana z ločitveno pravico. Nezavarovana terjatev pa je prav tako terjatev upnika, vendar je terjatev, ki ni zavarovana z ločitveno pravico. Za nezavarovano terjatev se obravnava tudi tisti del terjatve ločitvenega upnika, ki presega vrednost premoženja nad katerim ima upnik ločitveno pravico (Jovanovič, Novak Krajšek in Volk 2008, 14).

Začetek stečajnega postopka ne učinkuje na zavarovane terjatve, vendar le na nezavarovane.

2.3.3 Prednostne, podrejene in navadne terjatve

Prednostne terjatve so naslednje nezavarovane terjatve:

- odškodnine za poškodbe, ki so povezane z delom pri dolžniku, in poklicne bolezni,
- neizplačane odpravnine za prenehanje delovnega razmerja pred začetkom stečajnega postopka, ki zaposlenim pripadajo, vendar največ v višini odpravnine, določene za delavca, ki mu delodajalec odpove pogodbo o zaposlitvi iz poslovnih razlogov,
- plače in nadomestila plač za zadnje tri mesece pred začetkom postopka zaradi insolventnosti,
- plače in nadomestila plač delavcem, katerih delo zaradi začetka stečajnega postopka postane nepotrebno, za obdobje od začetka stečajnega postopka do poteka odpovednega roka,

- davki in prispevki, ki jih mora izplačevalec obračunati ali plačati,
- odpravnine delavcem, ki jim je upravitelj odpovedal pogodbo o zaposlitvi, ker je njihovo delo zaradi začetka stečajnega postopka ali med postopkom postalo nepotrebno.

Prednostne terjatve v stečajnem postopku so tudi nezavarovane terjatve za plačilo davkov in prispevkov, ki jih mora dolžnik obračunati in plačati v skladu s predpisi in ki so nastale v zadnjem letu pred začetkom stečajnega postopka (Jovanovič, Novak Krajšek in Volk 2008, 14).

V postopku osebnega stečaja pa so prednostne terjatve tudi terjatve do stečajnega dolžnika na podlagi zakonite preživnine, odškodnine za škodo, nastalo zaradi zmanjšanja življenjskih aktivnosti ali izgube delovne zmožnosti, ter odškodnine za izgubljeno preživnino zaradi smrti tistega, ki jo je dajal. Splošno je za prednostne terjatve značilno:

- da zanje potrjena prisilna poravnava ne učinkuje ter
- da se v stečajnem postopku plačajo po vrstnem redu pred plačilom navadnih in podrejenih terjatev (Plavšak 2008a, 36–37).

Podrejene terjatve so terjatve, ki nimajo zavarovanja, torej so nezavarovane terjatve, ki se na podlagi pravnega razmerja med dolžnikom in upnikom, če postane dolžnik insolventen, plačajo šele po plačilu drugih nezavarovanih terjatev, ki niso niti prednostne niti podrejene terjatve (Jovanovič, Novak Krajšek in Volk 2008, 15). Lastnost podrejenosti terjatve določata dolžnik in upnik s pogodbo oziroma drugim pravnim poslom, ki je pravni temelj nastanka pravnega razmerja, katerega vsebina je ta terjatev. Za podrejene terjatve je značilno:

- da ko je sklep o potrjeni prisilni poravnavi pravnomočen preneha pravica upnika uveljavljati plačilo celotnega zneska podrejene terjatve v sodnem ali drugem postopku, ki ga vodi pristojni državni organ,
- da se v stečajnem postopku podrejene terjatve začnejo plačevati po hierarhičnem vrstnem redu, torej po celotnem plačilu prednostnih in navadnih terjatev.

Navadne terjatve so nezavarovane terjatve, ki niso niti prednostne niti podrejene terjatve (Plavšak 2008a, 37).

2.3.4 Izločitveni upnik in izločitvena pravica

Izločitveni upnik je upnik, ki uveljavlja svojo izločitveno pravico proti stečajnemu dolžniku. Izločitvena pravica pa je pravica lastnika stvari ali imetnika druge premoženjske pravice, da se iz stečajne mase izloči premoženje, ki ne pripada

stečajnemu dolžniku. Vsebina izločitvene pravice je opredeljena glede na vrsto premoženja, katere predmet je in je od nje odvisna. Izročitvena pravica je:

- pravica lastnika premične stvari od stečajnega dolžnika zahtevati, naj mu izroči premično stvar, ki je v posesti stečajnega dolžnika,
- pravica osebe, da od stečajnega dolžnika zahteva, naj prizna njeno lastninsko pravico nad nepremičnino, ki jo je pridobila s priposestvovanjem oziroma na drug izviren način in je kot lastnik nepremičnine zapisan še vedno stečajni dolžnik,
- pravica osebe, za račun katere stečajni dolžnik kot fiduciar na podlagi prenosa lastninske pravice v zavarovanje ali drugega mandatnega pravnega razmerja uresničuje lastninsko pravico na stvari, ali pravice zakonitega imetnika drugega premoženja, od stečajnega dolžnika zahteva, naj izvede razpolagalni pravni posel in druga pravna dejanja, potrebna za prenos te pravice v dobro te osebe (Jovanovič, Novak Krajšek in Volk 2008, 15).

2.3.5 Vodilna in predpisana obrestna mera

Vodilna obrestna mera je obrestna mera, ki jo uporablja vodilna Evropska centralna banka za postopke refinanciranja, ki jih je opravila pred prvim koledarskim dnevom šestmesečja. Iz tega sledi, da Evropska centralna banka uporablja vodilno obrestno mero v intervalu šestih mesecev.

Predpisana obrestna mera pa je obrestna mera zamudnih obresti, določena z zakonom in se uporablja za obrestovanje terjatev po začetku stečajnega postopka (Plavšak 2008a, 39).

3 POSTOPEK OSEBNEGA STEČAJA

3.1 Namen postopka osebnega stečaja

Kot je že opredeljeno v 2. poglavju pri opredelitvi osnovnih pojmov naj ponovno izpostavim namen postopka osebnega stečaja. Pri tem izhajam iz Jovanoviča, Novak Krajšekove in Volkove (2008), ki pravijo, da je bistveni namen osebnega stečaja zagotoviti, da se iz premoženja fizične osebe poplačajo vse terjatve upnikov hkrati in v enakih deležih. Kljub delnemu poplačilu terjatev v postopku osebnega stečaja terjatve upnikov za nepoplačan del po končanem postopku osebnega stečaja ne prenehajo. Tako upniki terjajo od fizične osebe terjatve še naprej razen, če ni prišlo do nadaljnega postopka, odpusta dolga. Osebni stečaj je neke vrste generalna izvršba nad premoženjem fizične osebe.

Nujnost osebnih stečajev narekuje prezadolženost prebivalstva v večini držav. Zaradi tega urejajo postopke razbremenitve denarnih dolgov fizičnim osebam s ciljem, ki je posledica razmišljanja, da je nujno in treba posamezniku omogočiti novo izhodišče brez materialnih obremenitev. Obveznosti posameznikov obremenjujejo tudi ostale člane družine, zlasti tudi otroke. Te družine životarijo na robu eksistenčnega minimuma, ki se ga pojmuje tudi kot dolžniški zapor.

3.2 Udeleženci glavnega postopka osebnega stečaja

3.2.1 Stečajni upravitelj

Stečajni upravitelj je v ZFPPIPP opredeljen kot organ postopka zaradi insolventnosti, ki v tem postopku opravlja svoje pristojnosti in naloge, določene v zakonu, zaradi varovanja in uresničitve interesov upnikov.

Kot izhodišče za vprašanje kdo lahko postane upravitelj in pod katerimi zakonskimi pogoji pa izpostavljam uradno mnenje Ministrstva za pravosodje, ki pojasnjuje, da lahko funkcijo upravitelja opravlja izključno oseba z veljavnim dovoljenjem ministra, pristojnega za pravosodje, za opravljanje funkcije upravitelja v postopkih zaradi insolventnosti in prisilne likvidacije (v nadaljnjem besedilu: dovoljenje za opravljanje funkcije upravitelja). Minister, pristojen za pravosodje, izda dovoljenje za opravljanje funkcije upravitelja osebi, ki izpolnjuje naslednje pogoje:

- je državljan Republike Slovenije ali države članice Evropske unije ali države članice Evropskega gospodarskega prostora in ima aktivno znanje slovenskega jezika,
- je poslovno sposobna in ima splošno zdravstveno zmožnost,
- ima najmanj visokošolsko izobrazbo prve stopnje pravne ali ekonomske smeri ali enakovredno izobrazbo v tujini, priznано v skladu z zakonom, ki ureja

- priznavanje in vrednotenje izobraževanja, ali dovoljenje za opravljanje nalog revizorja ali pooblaščenega revizorja v skladu z zakonom, ki ureja revidiranje,
- ima najmanj tri leta delovnih izkušenj pri opravljanju del s strokovno izobrazbo iz 3. alineje tega odstavka,
 - ima sklenjeno zavarovanje, ki krije njegovo odškodninsko odgovornost iz prvega odstavka 102. člena tega zakona za najnižjo zavarovalno vsoto 150.000 EUR v posameznem letu,
 - je opravila strokovni izpit za opravljanje funkcije upravitelja,
 - je vredna javnega zaupanja za opravljanje te funkcije.

Ministrstvo za pravosodje je poudarilo osnovne pogoje kdo lahko postane stečajni upravitelj. Te pogoje mora izpolnjevati že pred posameznim postopkom osebnega stečaja za katerega je imenovan kot upravitelj.

Breznikova (2009, 3) pa je definirala stečajnega upravitelja kot osebo, ki vodi posle stečajnega dolžnika v skladu s potrebami postopka in ki zastopa dolžnika pri procesnih in drugih dejanjih v zvezi s preizkusom terjatev ter ločitvenih in izločitvenih pravic, pri procesnih in drugih dejanjih v zvezi z izpodbijanjem pravnih dejanj stečajnega dolžnika. Je oseba, ki je pridobila dovoljenje za opravljanje funkcije upravitelja in je vpisana v seznamu upraviteljev. Ob vpisu v seznam stečajnih upraviteljev se upravitelj opredeli tudi za katero sodišče bo opravljal posle. Zato sodišče s sklepom o začetku stečajnega postopka izbere stečajnega upravitelja iz seznama. Z začetkom stečajnega postopka nad pravno osebo ta oseba ne preneha temveč prenehajo pooblastila njenih zastopnikov, prokuristov in drugih pooblaščenecv za zastopanje pravne osebe in pooblastila njenega posloводства za vodenje njenih poslov. Podobno se zgodi z začetkom osebnega stečaja, kjer se prav tako omeji poslovna sposobnost dolžnika – fizične osebe. Tako stečajni upravitelj z začetkom postopka osebnega stečaja pridobi vsa pooblastila za zastopanje dolžnika in vodenje njegovih poslov v skladu s potrebami stečajnega postopka. Vsa korespondenca, ki bi sicer morala biti vročena stečajnemu dolžniku kot stranki ali drugemu udeležencu postopka, je treba vročiti stečajnemu upravitelju na njegov poslovni naslov, ki se vpiše in s tem javno objavi.

Položaj stečajnega upravitelja se opredeljuje tudi kot osebo vredno javnega zaupanja ter kot zakonitega zastopnika stečajnega dolžnika, ki ga zastopa:

- pri procesnih in drugih dejanjih v zvezi z izpodbijanjem pravnih dejanj stečajnega dolžnika;
- pri procesnih in drugih dejanjih v zvezi s preizkusom terjatev ter ločitvenih in izločitvenih pravic;
- pri uresničevanju odstopnih in drugih pravic, ki jih pridobi insolventni dolžnik kot pravne posledice začetka stečajnega postopka;
- pri pravnih poslih in drugih dejanjih potrebnih za unovčenje stečajne mase in

- pri drugih pravnih poslih, ki jih stečajni dolžnik lahko izvede v skladu z ZFPPIPP (Plavšak 2008a, 88).

Po sprejetem sklepu sodišča o začetku postopka osebnega stečaja, stečajni upravitelj preveri, ali je poročilo dolžnika o stanju njegovega premoženja dejansko celotno njegovo premoženje. Naslednji delovni dan po začetku postopka osebnega stečaja mora upravitelj odpreti posebni fiduciarni denarni račun, kamor sme sprejemati samo vplačila na podlagi unovčenja stečajne mase ter opravljati samo izplačila za stroške postopka osebnega stečaja ter plačila terjatev upnikov (Breznik 2008, 64).

Obveznost upravitelja je tudi ta, da mora za vsako koledarsko trimesečje pripraviti poročilo o poteku postopka. Na zahtevo sodišča ali upniškega odbora pa mora predložiti izredno poročilo o posamezni zadevi, ki je pomembna za potek postopka, varovanje ali uresničitev interesov upnikov v tem postopku. Za upravitelja so zelo pomembna navodila sodnika, ki jih na podlagi zahteve upravitelja poda v pisni obliki (Jovanovič, Novak Krajšek in Volk 2008, 43).

3.2.2 Stečajni dolžnik

Stečajni dolžnik v postopku osebnega stečaja je fizična oseba (podjetnik, zasebnik ali potrošnik) proti kateri je vložen predlog pri sodišču za začetek postopka osebnega stečaja. Najpogostejši predlagatelj postopka osebnega stečaja je sam stečajni dolžnik, ko postane insolventen. Predlagatelji postopka so lahko tudi upniki. Izraz insolventen Ivanjko (2009a, 83) definira kot položaj dolžnika, ki v daljšem obdobju ni sposoben poravnati vse svoje obveznosti, ki so zapadle v določenem obdobju ali pa, če je postal dolgoročno plačilno nesposoben. Trajnejša nelikvidnost nastopi takrat, ko dolžnik zamuja več kot dva meseca z izpolnitvijo ene ali več obveznosti v skupnem znesku, ki presega trikratnik njegove plače, nadomestila ali drugega prejemka, ki ga prejema redno v obdobjih, ki niso daljša od dveh mesecev. Dolgoročna plačilna nesposobnost pa nastopi pri dolžniku, če je vrednost njegovega premoženja manjša od vsote njegovih obveznosti iz tega sledi, da je dolžnik prezadolžen.

Avtorica Klančnik (2009) podrobno opiše, kdo je lahko dolžnik v postopku osebnega stečaja. Osebni stečaj je dovoljen zoper:

- fizično osebo, ki ima stalno ali začasno prebivališče v Republiki Sloveniji (RS),
- potrošnika, ki ima stalno ali začasno prebivališče v RS, če v RS prejema plačo ali druge stalne prejemke, ali če je njegovo premoženje v Republiki Sloveniji,
- proti podjetniku ali zasebniku, ki nima niti stalnega niti začasnega prebivališča v Republiki Sloveniji, če ima sedež v RS.

Avtorica (prav tam) omenja tudi, da je postopek osebnega stečaja dovoljeno voditi nad premoženjem vsake fizične osebe, pri čemer se poslovna sposobnost ne zahteva, kar

pomeni, da se lahko osebni stečaj vodi tudi nad mladoletnimi osebami. Stečajni dolžnik je dolžan med postopkom osebnega stečaja na zahtevo upravitelja ali sodišča dati vsa pojasnila in dokumente o svojem premoženju in poslih, ki jih je izvedel v zadnjih treh letih pred uvedbo stečajnega postopka. To obdobje je pomembno zato, ker velja za osebni stečaj triletno izpodbojno obdobje.

Poslovna sposobnost stečajnega dolžnika se z začetim stečajnim postopkom omeji tako, da ne more sklepati pogodb in opravljati drugih pravnih poslov ali dejanj, katerih predmet je razpolaganje z njegovim premoženjem, ki spada v stečajno maso. Prav tako ne more najeti kredita ali posojila ali dati poročila, ne more odpreti novega transakcijskega ali drugega denarnega računa in se ne more odpovedati dediščini ali drugim premoženjskim pravicam. V nadaljevanju te pravne posle in dejanja opravlja v njegovem imenu stečajni upravitelj kot njegov zakoniti zastopnik. Zato mora takoj po začetku stečajnega postopka stečajni dolžnik opraviti naslednje:

- izročiti ključe in drugo opremo, potrebno za dostop in varovanje prostorov;
- omogočiti dostop do prostorov, v katerih stečajni dolžnik opravlja svoje posle ali hrani svoje stvari;
- izročiti drugo njegovo premoženje, ki spada v stečajno maso in ga ima v posesti, ali opremo ali listine, potrebne za prevzem premoženja.

Izjema pri izročitvi dolžnikovega premoženja predstavlja njegovo stanovanje ali družinska stanovanjska hiša, v kateri stanuje stečajni dolžnik. To premoženje mora stečajni dolžnik izročiti stečajnemu upravitelju v roku treh mesecev po prejemu sklepa o prodaji (Plavšak 2008a, 282–283).

3.2.3 Upnik, ki je pravočasno izvedel dejanja za uveljavitev svoje terjatve

Upnik, ki je pravočasno izvedel dejanja za uveljavitev svoje terjatve je s tem pridobil procesno legitimacijo, ki je pravica opravljanja procesnih dejanj v postopku stečaja (Plavšak 2009, 74). Za razliko od stečajnega postopka začetega nad pravno osebo, kjer terjatev v razmerju do stečajnega dolžnika preneha, v kolikor je upnik zamudil rok za prijavo terjatve, terjatev upnika do stečajnega dolžnika ne preneha. Upniki prijavijo v postopku osebnega stečaja svoje terjatve do stečajnega dolžnika, ki so nastale do začetka stečajnega postopka, razen tistih, za katere zakon določa, da se ne prijavijo. To so tako imenovane prednostne terjatve (Breznik 2009, 65). V postopku osebnega stečaja se kot prednostne terjatve obravnavajo tudi terjatve do stečajnega dolžnika na podlagi zakonite preživnine, odškodnine za škodo, nastalo zaradi zmanjšanja življenjskih aktivnosti ali zmanjšanja ali izgube delovne zmožnosti ter odškodnine za izgubljeno preživnino zaradi smrti tistega, ki jo je dajal (Plavšak 2008a, 285).

3.2.4 Upnik, ki ni pravočasno izvedel dejanja za uveljavitev svoje terjatve

Upniki, ki so zamudili rok za prijavo terjatev in ločitvenih pravic v postopku osebnega stečaja ne izgubijo pravice do poplačila iz stečajne mase (Breznik 2009, 65). Za tovrstne terjatve so v 392. členu ZFPPIPP določena posebna pravila o preizkusu in uveljavitvi teh prepozno prijavljenih terjatev, ki se preizkusijo v poznejšem preizkusu terjatev. Upoštevajo se pri prvi oziroma poznejši razdelitvi stečajne mase, če so do izdelave načrta te razdelitve priznane. Če prepozno prijavljena terjatev postane priznana in ob prejšnjih razdelitvah ni bila upoštevana, se v poznejšem načrtu razdelitve upošteva tako, da se iz razdelitvene mase, katere razdelitev je predmet tega načrta, prednostno plača do deleža, do katerega so bile plačane druge terjatve na podlagi prejšnjih načrtov razdelitve (Plavšak 2008a, 286).

3.3 Uvedba postopka osebnega stečaja

Uvedba postopka osebnega stečaja se začne z vložitvijo predloga za začetek postopka, ki se ga v delu strokovne literature imenuje tudi predhodni postopek. V predhodnem postopku sodišče odloča o pogojih za začetek glavnega postopka osebnega stečaja. Razlog oz predpostavka za začetek postopka osebnega stečaja je, da je dolžnik postal insolventen (Plavšak 2008a, 282). Da je dolžnik, ki je pravna oseba, podjetnik ali zasebnik, postal insolventen govorimo takrat, ko za več kot dva meseca zamuja z izpolnitvijo ene ali več obveznosti v skupnem znesku, ki presega 20 % zneska njegovih obveznosti, izkazanih v letnem poročilu za zadnje poslovno leto pred zapadlostjo teh obveznosti. Pri dolžniku, ki pa je potrošnik pa nastopi insolventnost takrat, ko za več kot dva meseca zamuja z izpolnitvijo ene ali več obveznosti v skupnem znesku, ki presega trikratnik njegove plače, nadomestil ali drugih prejemkov, ki jih prejema redno v obdobjih, ki niso daljša od dveh mesecev ali ko je nezaposlen in ne prejema nobenih drugih rednih prejemkov ter za več kot dva meseca zamuja z izpolnitvijo obveznosti, ki presegajo 1.000 EUR (Ministrstvo za pravosodje, Služba za odnose z javnostmi 2008).

3.3.1 Predlog za začetek postopka osebnega stečaja

Predlog za začetek postopka osebnega stečaja poda bodisi dolžnik sam ali pa kateri od upnikov. Vsebino, ki jo predlog za začetek postopka osebnega stečaja mora vsebovati:

- identifikacijske podatke o dolžniku – datum rojstva, EMŠO oziroma davčno številko;
- opis dejstev in okoliščin, iz katerih izhaja, da je dolžnik postal insolventen, in dokaze o teh dejstvih;
- zahtevek, da sodišče nad dolžnikom začne stečajni postopek;

- poročilo o stanju premoženja dolžnika – v primeru, da je dolžnik tudi predlagatelj stečajnega postopka poda poročilo že ob vložitvi predloga;
- priloge – morebitne listinske dokaze o tem, da je dolžnik postal insolventen, dokaz o plačilu takse in predujma za kritje začetnih stroškov stečajnega postopka.

Poročilo o stanju dolžnikovega premoženja mora vsebovati:

- vse premoženje (če je dolžnik podjetnik se ločeno prikaže premoženje);
- podatke o transakcijskih računih;
- mesečni znesek plače oziroma druge prejemke;
- notarska overitev podpisa dolžnika.

Obveza dolžnika med postopkom osebnega stečaja je, da ves čas sporoča vsako spremembo podatkov ali spremembo premoženja. Podati mora tudi vsa pojasnila in dokumente o svojem premoženju in poslih, ki jih je izvedel v zadnjih treh letih pred uvedbo postopka osebnega stečaja (Volk 2009, 4).

3.3.2 Predujem za kritje začetnih stroškov

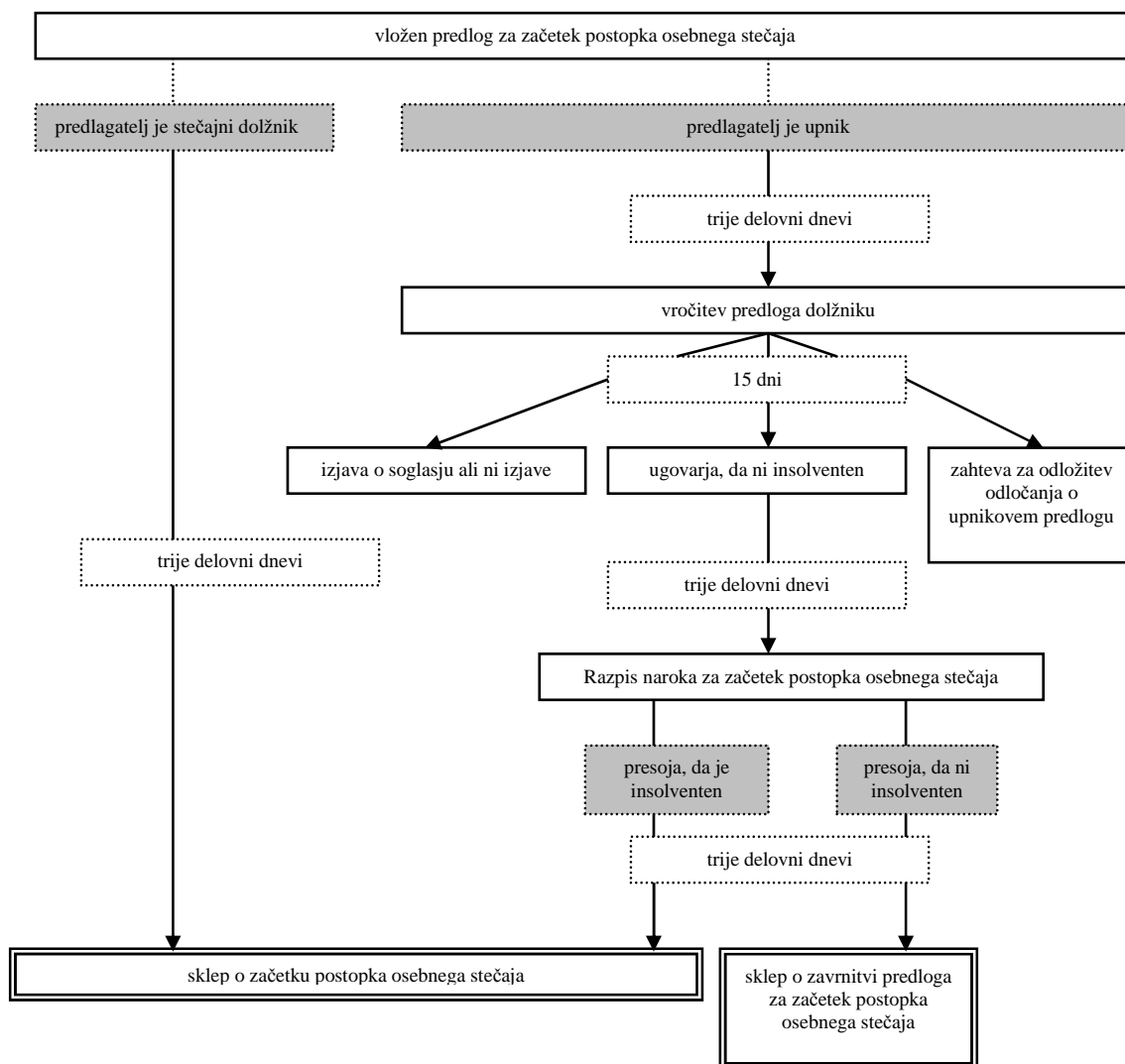
Ne glede na to, kdo je predlagatelj stečajnega postopka mora predlagatelj ob vložitvi predloga plačati takso za sklep o začetku stečajnega postopka in založiti predujem za kritje začetnih stroškov stečajnega postopka. Predujem je namenjen za kritje začetnih stroškov stečajnega postopka ter stroškov, ki nastanejo tudi, če se izkaže, da je stečajna masa neznatne vrednosti in se stečajni postopek konča brez razdelitve upnikom. Odmeri se v višini pavšalnega nadomestila za objave, najnižjega zneska nadomestila upravitelja in pavšalnega zneska za kritje drugih stroškov stečajnega postopka, ki se konča brez razdelitve upnikom. Založitev predujma je procesna predpostavka za začetek stečajnega postopka zato ima predlog ob vložitvi katerega predujem ni bil založen značilnost nepopolne vloge. Če predlagatelj v roku, ki mu ga določi sodišče za dopolnitev predloga, predujma ne založi, sodišče predlog zavrže (Plavšak 2008a, 173–174).

Osnovo za izračun pavšalnega zneska nadomestila za objave določa Tarifa nadomestil za objave v postopkih zaradi insolventnosti (Uradni list Republika Slovenija, št. 93/2008) in znaša za fizično osebo 50 EUR. Pravilnik o tarifi za odmero nagrade upravitelja v postopkih zaradi insolventnosti in prisilne likvidacije pa določa višino najnižjega nadomestila upravitelja in pavšalnega zneska za kritje drugih stroškov (Uradni list Republika Slovenija, št. 91/2008). Višina le teh znaša skupaj za znesek najnižjega nadomestila upravitelju 1.500 EUR in za pavšalni znesek za kritje drugih stroškov stečajnega postopka 500 EUR. Iz tega sledi, da znaša skupni znesek predujma torej 2.050 EUR.

3.3.3 Uveljavitev brezplačne pravne pomoči

Predlagatelj stečajnega postopka pa lahko doseže, zaradi slabega finančnega položaja, oprostitev obveznosti plačila predujma v postopku za dodelitev brezplačne pravne pomoči v skladu z Zakonom o brezplačni pravni pomoči.

Slika 3.1: Predhodni stečajni postopek

Vir: Plavšak 2008a, 182.

Ta postopek mora predlagatelj opraviti pred uveljavitvijo postopka osebnega stečaja. Po spremembi ZFPPIPP, ki je bila objavljena v Uradnem listu Republike Slovenije št. 40/2009, pa zakon omogoča dolžnikom, da se vložitev predloga za začetek postopka osebnega stečaja lahko poda tudi na zapisnik pri sodišču. Sodišče na naroku pouči dolžnika o pravnih posledicah postopka osebnega stečaja in možnosti odpusta obveznosti. Pouči ga tudi o obveznosti plačila predujma za kritje začetnih stroškov stečajnega postopka iz prvega odstavka 233. člena ZFPPIPP in o možnosti dodelitve

brezplačne pravne pomoči. Dolžniku se izroči obrazec prošnje za dodelitev brezplačne pravne pomoči. Sodišče pa o začetku postopka osebnega stečaja odloči, ko prejme odločbo pristojnega sodišča.

3.4 Začetek postopka osebnega stečaja

Postopek osebnega stečaja, imenovan tudi glavni postopek, se začne s sklepom sodišča, s katerim sodišče po vložnem predlogu za pričetek postopka osebnega stečaja predlagatelja odloči o začetku postopka. V glavnem postopku se opravijo dejanja za unovčenje stečajne mase in plačilo terjatev upnikov (Plavšak 2008a, 72).

3.5 Pravne posledice začetka osebnega stečaja

Pravne posledice začetka postopka osebnega stečaja lahko razvrstimo glede na vrsto in glede na nastanek pravnih posledic. Zato govorimo o:

Materialnopravnih posledicah začetka postopka osebnega stečaja, ki vplivajo na vsebino pravnih razmerij (medsebojnih pravic in obveznosti) med dolžnikom in drugimi osebami. Po njihovih učinkih se razvrščajo v tri skupine:

- prenehanje veljavnosti dolžnikovih nalogov;
- prenehanje pooblastil dolžnikovih zastopnikov, prokuristov in drugih pooblaščenecv;
- prenehanje ločitvenih pravic, pridobljenih v zadnjih dveh mesecih pred uvedbo stečajnega postopka.

Materialnopravnih posledicah, ki povzročijo nastanek pravice:

- pravica dolžnika odstopiti od vzajemno neizpolnjene dvostranske pogodbe;
- pravica izpodbijati dolžnikova pravna dejanja.

Materialnopravnih posledicah, ki povzročajo spremembo vsebine pravnih razmerij:

- pretvorba nedenarnih obveznosti v denarne,
- pretvorba občasnih dajatvenih terjatev,
- pretvorba terjatev, izraženih v tuji valuti.

Procesne posledice, ki vplivajo na potek drugih postopkov.

3.5.1 Položaj stečajnega dolžnika in upravitelja v postopku osebnega stečaja

Po 1. odstavku 386 člena ZFPPIPP se poslovna sposobnost stečajnega dolžnika omeji tako, da ne more sklepati pogodb in opravljati drugih pravnih poslov ali dejanj, katerih predmet je razpolaganje z njegovim premoženjem, ki spada v stečajno maso. Te pravne posle in dejanja v imenu stečajnega dolžnika opravlja stečajni upravitelj, kot njegov zakoniti zastopnik.

Stečajni dolžnik mora po začetem postopku osebnega stečaja upravitelju takoj omogočiti dostop do prostorov, v katerih stečajni dolžnik opravlja svoje posle ali hrani svoje stvari, izročiti ključe in drugo opremo potrebno za dostop in varovanje teh prostorov ter izročiti drugo premoženje, ki spada v stečajno maso in ga ima v posesti, ali opremo ali listine, potrebne za prevzem tega premoženja. Izjema velja za stanovanje ali družinsko stanovanjsko hišo, v kateri stanuje stečajni dolžnik, ki jo mora izročiti upravitelju šele v treh mesecih po prejemu sklepa o prodaji.

Z začetkom postopka osebnega stečaja pridobi upravitelj pravico in dolžnost kot zakoniti zastopnik zastopati stečajnega dolžnika tudi pri procesnih in drugih dejanjih v zvezi z izpodbijanjem pravnih dejanj stečajnega dolžnika, pri uresničevanju odstopnih in drugih pravic, ki jih pridobi stečajni dolžnik kot pravne posledice začetka stečajnega postopka.

Z začetkom postopka osebnega stečaja se poslovna sposobnost stečajnega dolžnika omeji tudi s tem, da brez soglasja sodišča dolžnik ne more najeti kredita ali posojila ali dati poroštva, odpreti novega transakcijskega računa, se odpovedati dediščini in drugim premoženjskim pravicam (Plavšak 2008a, 282–283).

Pravni posel ali drugo dejanje stečajnega dolžnika, ki je v nasprotju z navedeno prepovedjo nima pravnega učinka.

Stečajni upravitelj mora naslednji dan po začetku stečajnega postopka odpreti fiduciarni račun upravitelja, preko katerega sme sprejemati vplačila na podlagi unovčevanja in upravljanja stečajne mase in izvajati izplačila samo glede stroškov postopka in plačila upnikov v stečajnem postopku. Sredstva na fiduciarnem računu so izločena iz siceršnjega premoženja stečajnega upravitelja in njegovi upniki po teh sredstvih ne morejo poseči (Klančnik 2009, 2–3).

3.5.2 Oblikovanje stečajne mase

V 224. členu ZFPPIPP je stečajna masa opredeljena kot premoženje stečajnega dolžnika, iz katere se v stečajnem postopku plačajo stroški stečajnega postopka in plačilo terjatev upnikov. Stečajna masa je skupni izraz, ki se uporablja za premoženje za katerega veljajo posebna pravila stečajnega prava o unovčevanju in upravljanju in o namenu kritja stroškov postopka in plačilo terjatev upnikov. V vsako stečajno maso stečajnega dolžnika, ki je pravna ali fizična oseba, spada vse premoženje, katerega imetnik je ob samem začetku stečajnega postopka in ki ga pridobi med trajanjem stečajnega postopka (Plavšak 2008a, 165–166).

Prav tako povzeto po Plavšakovi (2008, 167–169) naj omenim še razdelitveno maso, ki predstavlja razliko med unovčeno stečajno maso zmanjšano za stroške stečajnega postopka. Posebna razdelitvena masa pa predstavlja denarno dobroimetje, nastalo z unovčenjem posebne stečajne mase, zmanjšano za stroške v zvezi z unovčenjem. Posebna stečajna masa predstavlja unovčeno premoženje nad katero ima

določen upnik ločitveno pravico in služi plačilu terjatve, zavarovane z ločitveno pravico, katere predmet je to premoženje. Iz tega sledi, da je splošna razdelitvena masa denarno dobroimetje, nastalo z unovčenjem splošne stečajne mase zmanjšano za stroške stečajnega postopka, razen stroškov, ki se krijejo iz posebnih stečajnih mas. Neporabljen del posebne stečajne mase se prišteje k splošni stečajni masi.

Slika 3.2: Definicije stečajnih mas prikazane v obliki enačb

Posebna razdelitvena masa = unovčena posebna stečajna masa - stroški unovčenja

Razdelitvena masa = unovčena stečajna masa – stroški stečajnega postopka

Splošna razdelitvena masa = unovčena splošna stečajna masa – stroški stečajnega postopka

Vir: Plavšak 2008a, 168–169.

Oblikovanje stečajne mase nastane z začetkom postopka osebnega stečaja. Praviloma prejema stečajni dolžnik po začetku postopka osebnega stečaja stalne prejemke (plačo, pokojnino, nadomestila za čas brezposelnosti ipd.), ki v času trajanja postopka osebnega stečaja tvorijo poleg drugega premoženja stečajno maso. Sodišče s sklepom o izterjavi stalnih prejemkov določi, kolikšen del plače ali drugega stalnega prejemka je izplačevalec dolžan plačati na fiduciarni račun upravitelja. S sklepom naloži banki, ki vodi dolžnikov račun, da prenese denarna sredstva v dobro fiduciarnega računa stečajnega upravitelja. Kljub uvedenemu postopku osebnega stečaja se mora stečajnemu dolžniku zagotoviti sredstva za preživljanje. Zato sodi v stečajno masa plača in drugi prejemki, ki jih dolžnik pridobi med postopkom osebnega stečaja, razen izvzeti del prejemkov, ki služijo za preživetje stečajnega dolžnika. Dolžniku mora namreč ostati znesek v višini minimalne plače, zmanjšane za plačilo davkov in obveznih prispevkov za socialno varnost, če pa preživlja druge osebe, pa v višini dohodka, določenega za dolžnika in njegove družinske člane oziroma osebe ki jih mora preživljati po zakonu.

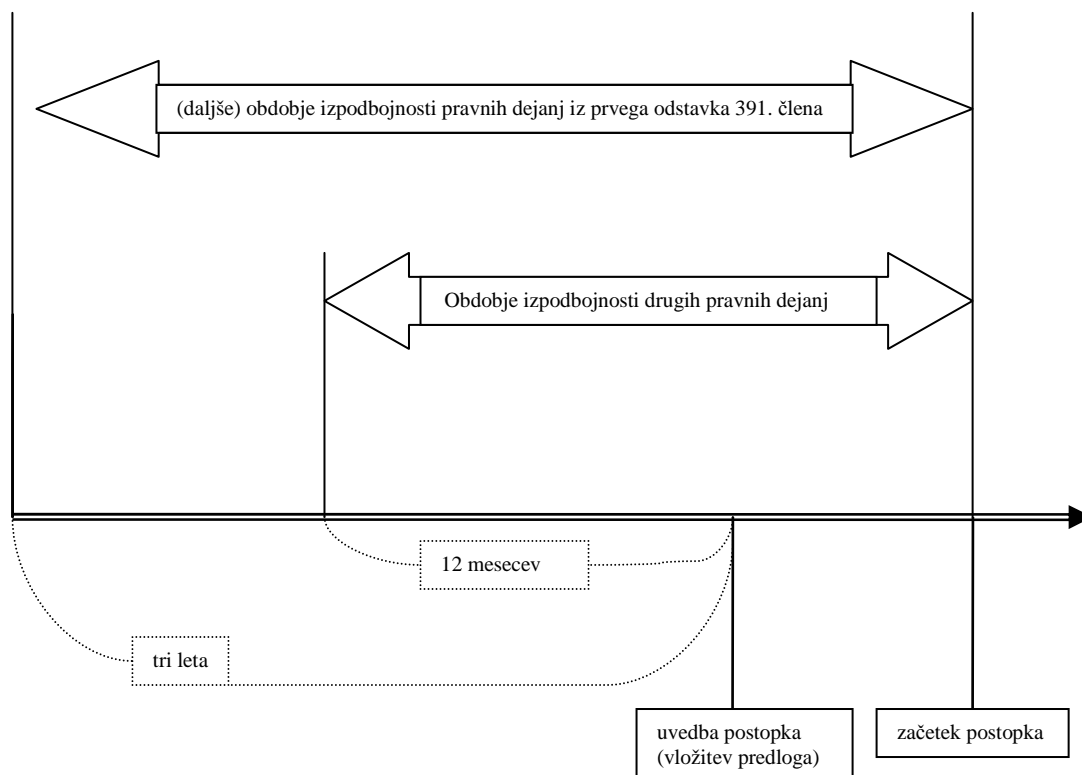
Iz stečajne mase so tudi izvzeti predmeti, kot so obleka, obutev, hrana in kurjava za 6 mesecev, predmeti, ki so dolžniku, ki opravlja javno službo ali znanstveno, umetniško ali drugo delo kot poklic, nujno potrebni za opravljanje njegovega dela. Izvzeti so tudi predmeti kot je preživnina, odškodnine zaradi telesne poškodbe po predpisih o invalidskem zavarovanju, prejemki iz naslova denarne socialne pomoči, prejemki iz naslova starševskega dodatka, otroškega dodatka, dodatka za nego otroka, prejemki iz naslova štipendij in pomoči učencem in študentom. V postopku osebnega stečaja

obstajajo prav tako omejitve, na podlagi katerih v stečajno maso ne spada celotni osebni dohodek dolžnika (Klančnik 2009, 3–4).

3.5.3 Izpodbojnost pravnih dejanj stečajnega dolžnika

Izpodbojnost pravnih dejanj pomeni razveljavitev pravnih poslov stečajnega dolžnika v določenem obdobju pred pričetkom postopka osebnega stečaja. V ZFPPIPP je v 296. členu opredeljeno splošno pravilo izpodbojnosti, to je eno leto pred uvedbo postopka osebnega stečaja.

Slika 3.3: Obdobje izpodbojnosti v postopku osebnega stečaja

Vir: Plavšak 2008a, 285.

Po prvem odstavku 391. člena ZFPPIPP pa je obdobje izpodbojnosti za dve skupini pravnih dejanj podaljšano na zadnja tri leta pred uvedbo postopka osebnega stečaja, ki velja za:

- pravne posle in druga pravna dejanja, ki jih je stečajni dolžnik sklenil ali izvedel v dobro osebe, ki ima v razmerju do stečajnega dolžnika položaj ožje povezane osebe (zakonec ali oseba, s katero živi v življenjski skupnosti ali oseba, s katero živi v istospolni partnerski skupnosti), svojih polnoletnih otrok ali posvojencev, staršev ali posvojiteljev, bratov ali sester, ter

- pravna dejanja, ki imajo značilnost neodplačnih pravnih poslov, kot so zapisani v drugem odstavku 271. člena ZFPPIPP. Gre za posle v korist osebe, ki je vedela oz. bi morala vedeti, da je v času, ko je bilo dejanje opravljeno, stečajni dolžnik že bil insolventen.

3.6 Prijava in uveljavitev terjatev upnikov

Podlaga za odločitev o razdelitvi razdelitvene mase v postopku osebnega stečaja sta prijava in uveljavitev oz. preizkus terjatev upnikov. Glede na dejstvo, da v postopku osebnega stečaja terjatve upnikov do stečajnega dolžnika zaradi zamude rokov za njihovo prijavo oziroma njihovo uveljavitev ne prenehajo, so v 392. členu ZFPPIPP določena posebna pravila o preizkusu in uveljavitvi prepozno prijavljenih terjatev. Le te se preizkusijo v poznejšem preizkusu terjatev (Plavšak 2008a, 285–286).

Do vsake prijavljene terjatve upnikov mora stečajni upravitelj zavzeti svoje stališče. Upniki v stečajnem postopku prijavljajo svoje terjatve do stečajnega dolžnika, ki so nastale do začetka stečajnega postopka, razen tistih, za katere zakon določa, da se ne prijavijo (prednostne terjatve). Upniki, ki so zamudili rok za prijavo terjatev, terjatev z ločitveno pravico in terjatev z izločitveno pravico v postopku osebnega stečaja ne izgubijo pravice do poplačila iz stečajne mase (Breznik 2009, 65).

V primeru, da postane prepozno prijavljena terjatev priznana in ob prejšnjih razdelitvah ni bila upoštevana, se v poznejšem načrtu razdelitve upošteva tako, da se iz razdelitvene mase, prednostno plača do deleža, do katerega so bile plačane druge terjatve na podlagi prejšnjih načrtov razdelitve (Plavšak 2008a, 286).

3.7 Unovčenje stečajne mase

Unovčenje stečajne mase predstavlja prodaja premoženja stečajnega dolžnika, izterjava njegovih terjatev in vsak drug pravni posel za uresničitev premoženjskih pravic. Priprava na prodajo premoženja stečajnega dolžnika vključujejo oceno vrednosti premoženja in zbiranje drugih informacij za presojo najugodnejših pogojev prodaje glede rokov, v katerih jo je mogoče opraviti, in kupnine, ki jo je mogoče doseči (Breznik 2009, 66).

V postopku osebnega stečaja sodišče s sklepom določi izplačevalcu stalnih prejemkov stečajnega dolžnika, da mora po prejemu sklepa prejemke, zmanjšane za zneske o izterjavi stalnih prejemkov, namesto stečajnemu dolžniku plačevati v dobro fiduciarnega denarnega računa. Prav tako s sklepom o zasegu denarnega dobroimetja naloži banki, ki vodi transakcijski osebni, depozitni ali drug dolžnikov račun, da mora v roku treh delovnih dni po prejemu sklepa, denarna sredstva zmanjšana za izvzete zneske iz stečajne mase, prenesti v dobro fiduciarnega denarnega računa upravitelja in da mora naslednji delovni dan po prispetju novih plačil v dobro računa denarno dobroimetje

zmanjšano za izvzete zneske iz stečajne mase, prenesti v dobro fiduciarnega denarnega računa upravitelja (Plavšak 2008a, 286).

Unovčenje stečajne mase predstavlja tudi prodaja vseh premičnin in nepremičnin, čigar kupnine se prav tako stekajo na fiduciarni račun stečajnega upravitelja. Izjeme so ločitvene in izločitvene terjatve upnikov, kupnina katerih se najprej uporabi za plačilo terjatve upnika. V primeru, da kupnina presega vrednost terjatve, se preostanek kupnine preusmeri na fiduciarni račun stečajnega upravitelja.

Breznikova (2009, 66) pojasnjuje, da v primeru, ko vrednosti premoženja ni mogoče oceniti na podlagi primerljivih tržnih cen, da mora upravitelj objaviti nezavezujoče zbiranje ponudb ali opraviti druga dejanja za pridobitev informacij, ki so pomembne za presojo najugodnejših pogojev prodaje. Druga dejanja so:

- *licitacijski način sklepanja pogodb* – omogoča prodajalcu prodajo pod najugodnejšimi pogoji. Po splošnem pravilu velja, da se pogodba o prodaji premoženja stečajnega dolžnika sklene samo na podlagi javne dražbe ali zavezujočega zbiranja ponudb,
- *zbiranje ponudb* – izbere se najugodnejša ponudba,
- *neposredno pogajanje s kupci* – se lahko izvede le takrat, ko je bila javna dražba ali postopek zbiranja ponudb za prodajo posameznega premoženja neuspešna.

Za določitev prodajne cene mora oceno vrednosti premoženja opraviti pooblaščen ocenjevalec, vendar to določilo ne velja za prodajo premičnin iz stečajne mase osebnega dolžnika. Izjeme so umetniški predmeti in druge dragocenosti. Oceno vrednosti izjem mora zaradi svoje strokovnosti obvezno opraviti pooblaščen ocenjevalec. Vrednost premičnin osebnega stečajnega dolžnika oceni upravitelj.

Avtorici Plavšak (2008a, 286–287) in Breznik (2009, 67) navajata, ko se v postopku osebnega stečaja prodaja stanovanje ali družinska stanovanjska hiša, v kateri stanuje dolжник kot lastnik, sodišče s sklepom o prodaji naloži dolžniku, da v treh mesecih po prejemu sklepa izprazni stanovanje ali stanovanjsko hišo in jo izroči upravitelju. Tak pravnomočni sklep o prodaji nepremičnine ima težo izvršilnega naslova za izpraznitev in izročitev stanovanja ali stanovanjske hiše proti dolžniku in drugim osebam, ki uporabljajo to stanovanje ali stanovanjsko hišo skupaj z dolžnikom. V tem primeru opravi na podlagi sklepa izpraznitev nepremičnine namesto izvršitelja stečajni upravitelj.

Šlamberger (2009, 10) opozarja na posebno izločitveno pravico zakonca stečajnega dolžnika. V primeru, da v zemljiški knjigi ni vpisan kot solastnik nepremičnine, ki je predmet prodaje, nima nobenih dolžnosti kakorkoli sodelovati v stečajnem postopku. Svojo izločitveno pravico bo zakonec v tem primeru uveljavljal na podlagi 51. člena Zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih, kjer je določeno, da je skupno

premoženje zakoncev tisto, ki sta ga pridobila z delom v času trajanja njune zakonske zveze. Mnenja je tudi, da je zakonec dolžan prijaviti izločitveno pravico in da je izenačen z vsemi drugimi morebitnimi imetniki izločitvene pravice. Stečajni upravitelj ni dolžan pozivati zakonca naj prijavi izločitveno pravico. Izločitvena pravica zakonca pa ni edina posebnost na katero mora biti stečajni upravitelj pozoren. Druga posebnost je predkupna pravica zakonca, ki jo bo stečajni upravitelj moral upoštevati in se ravnati po zakonskih določilih.

3.8 Končanje postopka osebnega stečaja

Postopek osebnega stečaja se lahko konča šele, ko je unovčeno vse premoženje stečajnega dolžnika in je opravljena razdelitev stečajne mase upnikom. V primeru, da stečajni dolžnik prejema stalne prejemke, postopka osebnega stečaja ni mogoče končati (Plavšak 2008a, 287).

Ob zaključku postopka osebnega stečaja izda sodišče sklep o končanju postopka, v katerem sodišče odloči, katere terjate upnikov, ki so bile prijavljene v postopku osebnega stečaja, so priznane in o znesku teh terjatev, ki v postopku osebnega stečaja ni bil plačan. Stečajnemu dolžniku sodišče naloži, da plača neplačan del terjatev. V izreku sklepa o končanju postopka osebnega stečaja sodišče uporabi za oblikovanje svojih odločitev seznam neplačanih priznanih terjatev, ki ga mora hkrati s svojim končnim poročilom predložiti stečajni upravitelj. Oba dokumenta sta hkrati sestavna dela izreka sklepa. Pravnomočni sklep o končanju postopka osebnega stečaja je izvršilni naslov za izterjavo neplačanih priznanih terjatev (Breznik 2009, 67).

3.9 Odpust obveznosti stečajnega dolžnika

Pred zaključkom postopka osebnega stečaja ima stečajni dolžnik možnost izkoristiti postopek za odpust obveznosti. Vložiti mora predlog za odpust obveznosti v tistem delu, ki ne bodo plačane v postopku osebnega stečaja in ki so nastale do začetka postopka osebnega stečaja (Ivanjko 2009a, 88).

Obstajajo pa tudi omejitve, v katerih primerih odpust obveznosti ni dovoljen, in sicer:

- če je bil stečajni dolžnik pravnomočno obsojen za kaznivo dejanje proti premoženju ali gospodarstvu, ki še ni izbrisano,
- če je v zadnjih treh letih stečajni dolžnik pred uvedbo postopka dal neresnične, nepravilne ali nepopolne podatke, ki so osnova davčnemu organu in jih potrebuje za pobiranje davkov, zaradi česar mu je pristojni davčni organ dodatno ali naknadno odmeril davek v znesku najmanj 4.000 EUR,
- če so bile stečajnemu dolžniku njegove obveznosti že odpuščene in od pravnomočnosti sklepa o odpustu teh obveznosti še ni preteklo deset let,

- če je stečajni dolžnik v zadnjih treh letih pred uvedbo postopka osebnega stečaja prevzemal obveznosti, ki so nesorazmerne z njegovim premoženjskim položajem, ali če je razpolagal s svojim premoženjem neodplačno ali za neznatno plačilo (Breznik 2009, 67).

K predlogu za odpust obveznosti mora stečajni dolžnik priložiti izjavo, da ni ovir za odpust njegovih obveznosti, na kateri mora biti njegov podpis notarsko overjen.

Postopek odpusta obveznosti zajema tri faze (Plavšak 2008a, 288).

3.9.1 Začetek postopka odpusta obveznosti

Sodišče pri odločanju o začetku postopka odpusta obveznosti preverja in presoja samo ovire glede predhodne kaznovanosti in predhodnih odpustov obveznosti. V primeru, da kakšna ovira obstaja sodišče predlog zavrže (Plavšak 2008a, 288).

V primeru, da sodišče ugotovi, da stečajni dolžnik ni bil pravnomočno obsojen za kaznivo dejanje proti premoženju ali gospodarstvu, izda sodišče sklep o začetku postopka odpusta obveznosti, brez, da bi presojalo ali so še druge ovire za odpust obveznosti (Breznik 2009, 67).

Sodišče s sklepom o začetku postopka odpusta obveznosti določi stečajnemu dolžniku preizkusno obdobje. Doba preizkusnega obdobja se določi upoštevajoč starost stečajnega dolžnika, njegovih družinskih razmer, njegovega zdravstvenega stanja in drugih osebnih stanj ter razlogov za njegovo insolventnost. Doba preizkusnega obdobja ne sme biti krajše od dveh let od uvedbe postopka osebnega stečaja in tudi ne od enega leta po vložitvi predloga za odpust obveznosti ter ne sme biti daljše od petih let od uvedbe postopka osebnega stečaja (Ivanjko 2009b, 68).

Vsi upniki se z oklicem, ki se objavi na spletnih straneh za javne objave v postopkih zaradi insolventnosti, obvestijo o začetku postopka odpusta obveznosti. Med preizkusnim obdobjem mora stečajni dolžnik poleg splošnih obveznosti določenih v ZFPPIPP izpolnjevati tudi dodatne obveznosti:

- v primeru, da je stečajni dolžnik zaposlen mora izpolnjevati svoje obveznosti do delodajalca po pogodbi o zaposlitvi in druge obveznosti iz delovnega razmerja,
- v primeru, da ni zaposlen in je sposoben za delo si mora prizadevati, da najde zaposlitev, ne sme odkloniti nobenega ponujenega rednega dela ali občasne zaposlitve. Izjema je, če dela ne zmore opravljati. Stečajnemu upravitelju pa mora mesečno poročati svojih aktivnostih, ki jih je opravil, da bi našel zaposlitev (Plavšak 2008a, 288).

3.9.2 Ugovor zoper odpustu obveznosti

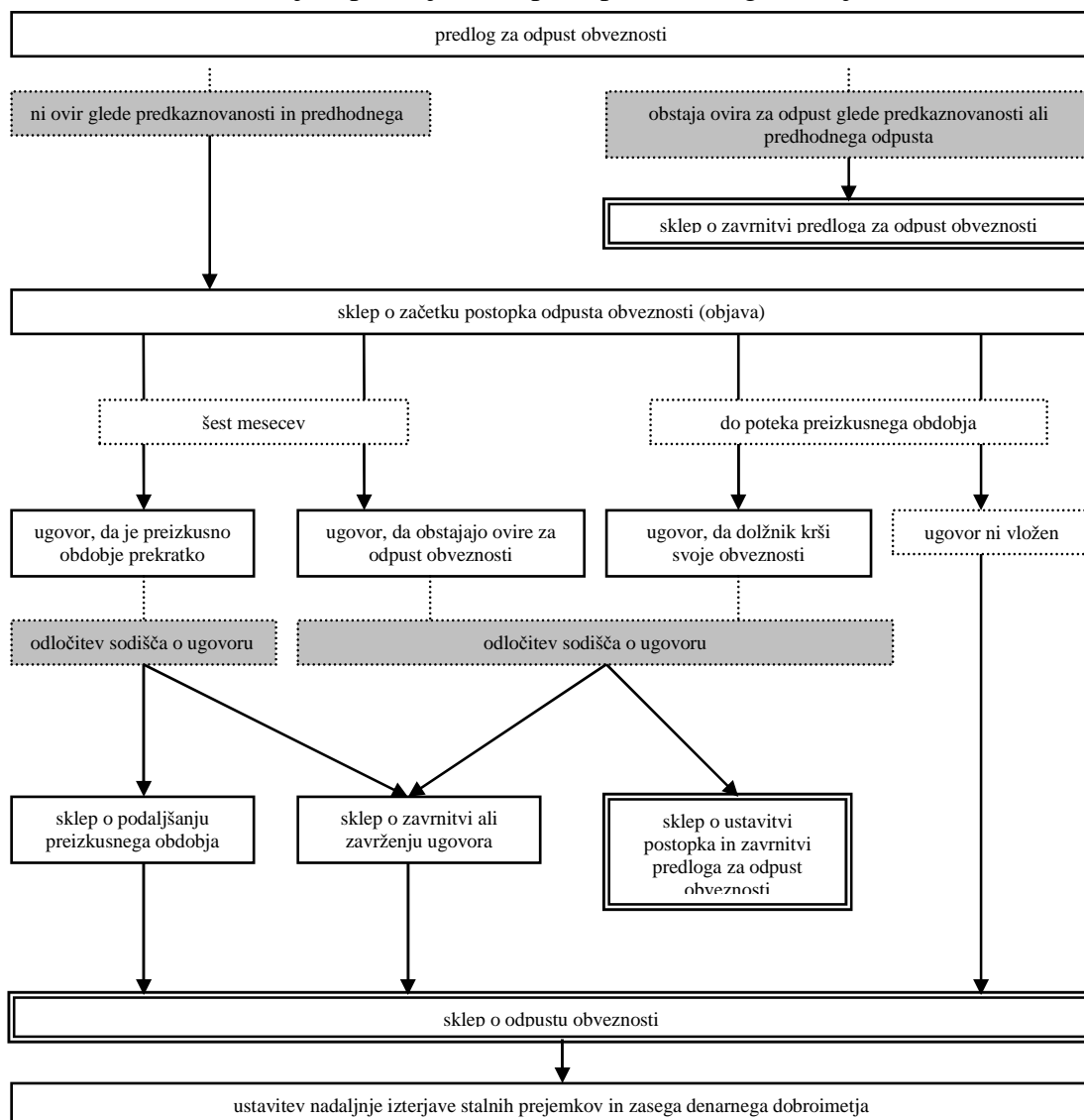
Vsak upnik ali upravitelj lahko vloži ugovor zoper postopek o odpustu dolga stečajnemu dolžniku v primeru, da ni pogojev za odpust obveznosti. Da ni pogojev za odpust obveznosti pomeni, da obstaja ovira za odpust obveznosti ali pa stečajni dolžnik krši svoje splošne ali dodatne obveznosti, ki jih ima v postopku osebnega stečaja. Prav tako lahko upnik ugovorom uveljavlja, da je preizkusno obdobje prekratko. Rok za ugovor proti odpustu obveznosti je odvisen od razloga, ki se z njim uveljavlja. Če je vzrok za ugovor, da obstaja ovira za odpust obveznosti ali da je preizkusno obdobje prekratko, je ugovor treba vložiti v šestih mesecih po objavi oklica o začetku postopka za odpust obveznosti. V primeru, da pa se z ugovorom uveljavlja, da dolžnik krši svoje splošne ali dodatne obveznosti, ga je treba vložiti do poteka preizkusnega obdobja. Sodišče mora po uspešno vložnem ugovoru v roku treh dni razpisati narok za obravnavo ugovora, na katerem izvede dokaze o razlogu ter odloči o ugovoru na podlagi izida dokazovanja. Če sodišče ugotovi, da je ugovor utemeljen takoj ustavi postopek odpusta obveznosti in zavrne predlog za odpust obveznosti (Plavšak 2008a, 288–289).

3.9.3 Sklep o odpustu obveznosti

Ko preizkusno obdobje preteče, izda sodišče sklep, da se stečajnemu dolžniku odpustijo njegove obveznosti. Odpust učinkuje za vse navadne in podrejene terjatve upnikov do dolžnika, ki so nastale do začetka postopka osebnega stečaja. Odpust ne učinkuje za prednostne terjatve (plače za tri mesece, odškodnine za telesne poškodbe pri delu, odpravnine v delovnem razmerju, davki in prispevki, ki se nanašajo na izplačila plač). S pravnomočnostjo sklepa o odpustu obveznosti preneha upnikova pravica sodno uveljavljati plačilo terjatve. Premoženje, ki ga dolžnik pridobi po pravnomočnosti sklepa o odpustu terjatev ne spada več v stečajno maso. Na Ministrstvu za pravosodje se vodi evidenca sklepov o odpustu obveznosti (Ivanjko 2009a, 89).

Vsak upnik lahko od sodišča zahteva, da se sklep o odpustu obveznosti razveljavi, za terjatev katerega učinkuje pravnomočni sklep o odpustu obveznosti, če je dolžnik s prikrivanjem ali lažnim prikazovanjem podatkov v svojem premoženjskem položaju ali z drugačno prevaro dosegel izdajo sklepa o odpustu obveznosti. Upnik mora v roku dveh let po pravnomočnosti sklepa o odpustu obveznosti vložiti tožbo. Z ugoditvijo razveljavitvi sklepa pridobi upnik znova sodno uveljavljati plačilo celotnega zneska terjatve (Plavšak 2008a, 291–292).

Slika 3.4: Obdobje izpodbojnosti v postopku osebnega stečaja

Vir: Plavšak 2008a, 290.

3.10 Bistvene razlike med stečajem pravnih oseb in postopkom osebnega stečaja

Stečajni postopek in postopek osebnega stečaja sta dva različna postopka, ki ohranjata podoben koncept in namen postopka. V ZFPPIPP so posebna pravila postopka osebnega stečaja opisana v razdelku 5.11. Sam postopek se izvaja zelo podobno kot stečajni postopek pravnih oseb zato se za postopek osebnega stečaja tudi uporabljajo osnovna pravila stečajnega postopka pravnih oseb. Izjeme vsebinsko logičnega izvzetega besedila so natančno opredeljene v 383. členu ZFPPIPP. V nadaljnjem tabelarnem pregledu želim prikazati in poudariti, kje so glavne vsebinske razlike.

Tabela 3.1: Bistvene razlike med stečajem pravnih oseb in postopkom osebnega stečaja

	Stečajni postopek pravnih oseb	Postopek osebnega stečaja
<i>Stečajni dolžnik</i>	<i>Pravna oseba</i>	<i>Fizična oseba</i>
Namen postopka	Da bi vsi upniki iz premoženja stečajnega dolžnika prejeli plačilo svojih navadnih terjatev do stečajnega dolžnika hkrati in v enakih deležih	Da bi vsi upniki iz premoženja stečajnega dolžnika prejeli plačilo svojih navadnih terjatev do stečajnega dolžnika hkrati in v enakih deležih
Kdo prijavi stečajni postopek?	Stečajni dolžnik sam ali upniki	Stečajni dolžnik sam ali upniki
Kdaj prijaviti stečajni postopek?	Ko je stečajni dolžnik insolventen.	Ko je stečajni dolžnik insolventen
Kdaj je stečajni dolžnik insolventen?	Če za več kot dva meseca zamuja z izpolnitvijo ena ali več obveznosti v skupnem znesku, ki presega 20 % zneska njegovih obveznosti izkazanih v letnem poročilu	Če za več kot dva meseca zamuja z izpolnitvijo ene ali več obveznosti v skupnem znesku, ki presega trikratnik njegove plače, nadomestil ali drugih prejemkov oz. če je nezaposlen in ne prejema nobenih drugih rednih prejemkov ter za več kot dva meseca zamuja z izpolnitvijo obveznosti, ki presega 1.000 EUR
Predlog za začetek stečajnega postopka	Pisni predlog	Pisni predlog in ustni predlog na zapisnik pri sodišču
Predujem za kritje začetnih stroškov stečajnega postopka	Se mora plačati pred začetim postopkom, sicer se postopek zavrže	Se mora plačati pred začetim postopkom ali pa se poda prošnja za brezplačno pravno pomoč
Prijava terjatev upnikov	V roku 3. mesecev po objavi oklica o začetku stečajnega postopka	Rok za prijavo terjatev je prekluziven.
Izpodbojnost pravnih poslov stečajnega dolžnika pred predlogom za stečajni postopek	Rok izpodbojnosti pravnih poslov in drugih pravnih dejanj stečajnega dolžnika je doba enega leta	Rok izpodbojnosti drugih pravnih dejanj stečajnega dolžnika je doba enega leta za določene pravne posle pa je rok izpodbojnosti tri leta (izvedeni posli v dobro ožje povezane osebe, ...)
Stečajna masa	Unovčevanje celotne bilančne aktive	Unovčevanje premoženja in nepremičninskega premoženja stečajnega dolžnika pridobljenega pred stečajnim postopkom ter določen znesek njegovih rednih mesečnih dohodkov (plače, nadomestila plače, odškodnine ...)

Tabela 3.1 – nadaljevanje

Razdelitev stečajne mase	vsem upnikom, ki so prijavili svoje terjatve v stečajnem postopku in so bile priznane, se izplača enak odstotek terjatve, glede na zbrano stečajno maso. Preostanek neizplačanih terjatev po zaključenem stečajnem postopku in po izbrisu gospodarskega subjekta iz poslovnega registra propade.	vsem upnikom, ki so prijavili svoje terjatve v stečajnem postopku in so bile priznane, se izplača enak odstotek terjatve, glede na zbrano stečajno maso. Preostanek neizplačanih terjatev po zaključenem stečajnem postopku postane znova izvršljiva v kolikor stečajni dolžnik pred zaključkom postopka osebnega stečaja ne sproži postopka za odpust dolga.
Prenehanje stečajnega dolžnika	Po zaključenem stečajnem postopku pravna oseba preneha delovati in sledi izbris iz poslovnega registra	Po zaključenem postopku osebnega stečaja stečajni dolžnik ne preneha delovati, zato postanejo preostale terjatve izvršljive v kolikor stečajni dolžnik ne zaprosi za odpust dolga

Vir: Jovanovič, Novak Krajšek in Volk 2008.

4 EVROPSKA UNIJA IN POSTOPEK OSEBNEGA STEČAJA

4.1 Postopek osebnega stečaja v državah Evropske Unije

4.1.1 Statistična primerjava stečajnih postopkov začetih nad pravnimi osebami

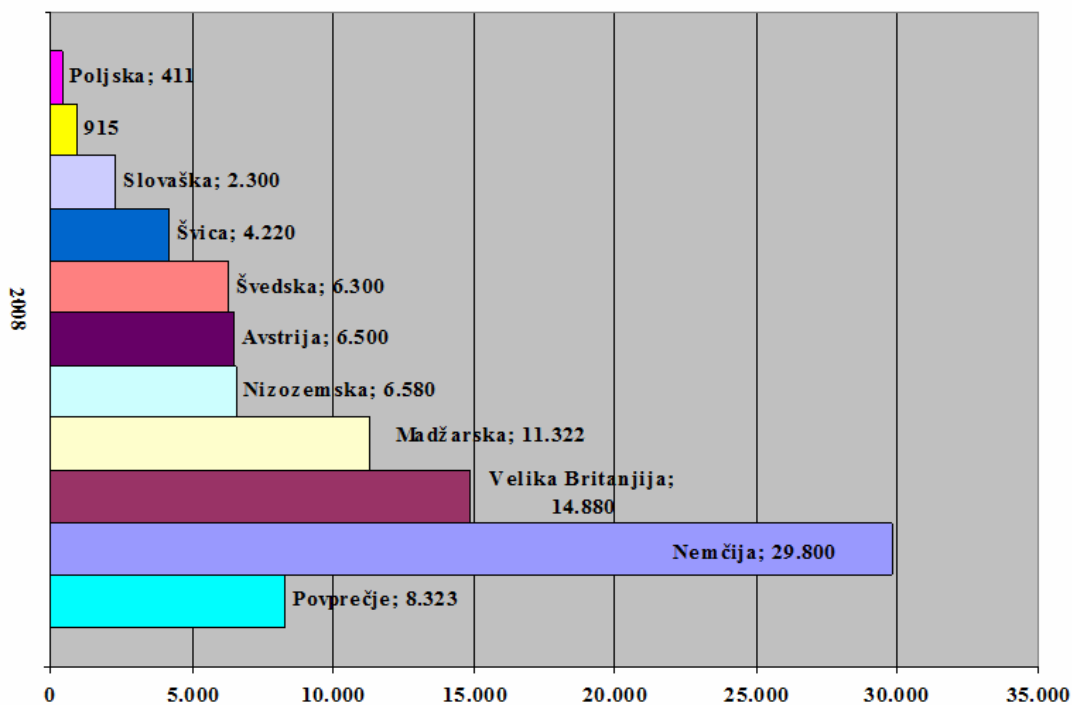
V nadaljevanju sem v tabelarnem pregledu zbrala podatke o stečajnih postopkih pravnih oseb v izbranih evropskih državah. Vključila sem tudi izračun spremembe v odstotkih med leti 2006/2007 in 2007/2008 ter izračun števila stečajnih postopkov pravnih oseb na 10.000 pravnih oseb v letu 2008. Uporabila sem podatke strokovnega gradiva ustanove Creditreform z naslovom »Insolvencies in Europe 2008/2009«. Podatke za Slovenijo pa sem pridobila iz tabel z oznako S-st iz Sodne statistike za leta 2008, 2007 in 2006. V tabeli se poleg zadev, v katerih je bil stečajni postopek začet (izdan sklep o začetku stečajnega postopka), izkazujejo tudi zadeve, v katerih je bil stečajni postopek uveden, ne pa tudi začet (ni bil izdan sklep o začetku stečajnega postopka).

Tabela 4.1: Število stečajnih postopkov pravnih oseb v izbranih državah EU

Država/leto	Sprememba 2007/2008 v %	Sprememba 2006/2007 v %	Stečajni postopki pravnih oseb na 10.000 pravnih oseb v letu 2008	2008	2007	2006
Avstrija	2,2	-7,2	240	6.500	6.362	6.854
Madžarska	16,4	2,9	92	11.322	9.723	9.447
Nemčija	2,2	-14,4	90	29.800	29.150	34.040
Nizozemska	-17,3	33,8	103	6.580	7.952	5.941
Poljska	-8,1	-22,4	3	411	447	576
Slovaška	9,5	-2,3	83	2.300	2.100	2.150
Slovenija	25,7	-3,1	100	915	728	751
Švedska	8,8	-1,3	108	6.300	5.791	5.865
Švica	-2,2	-9,2	113	4.220	4.314	4.751
Velika Britanija	15,4	-5,8	76	14.880	12.893	13.686
Povprečje	5,3	-2,9	100,8	8.323	7.946	8.406

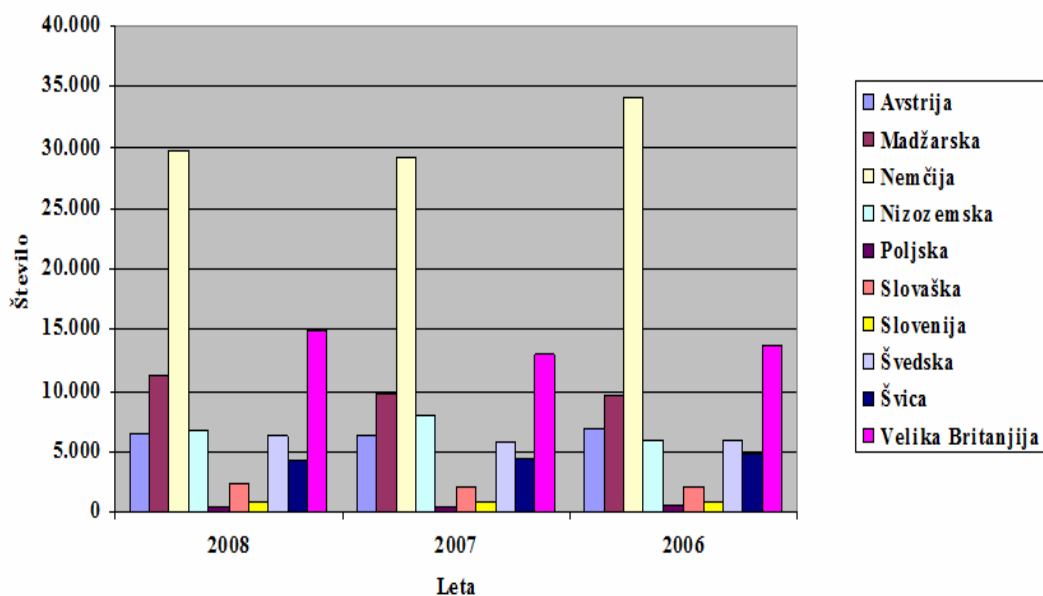
Vir: Verband der Vereine Creditreform 2009 in Sodna statistika 2008, 60–71.

Slika 4.1: Število stečajnih postopkov pravnih oseb v letu 2008

Vir: Verband der Vereine Creditreform 2009 in Sodna statistika 2008, 60–71.

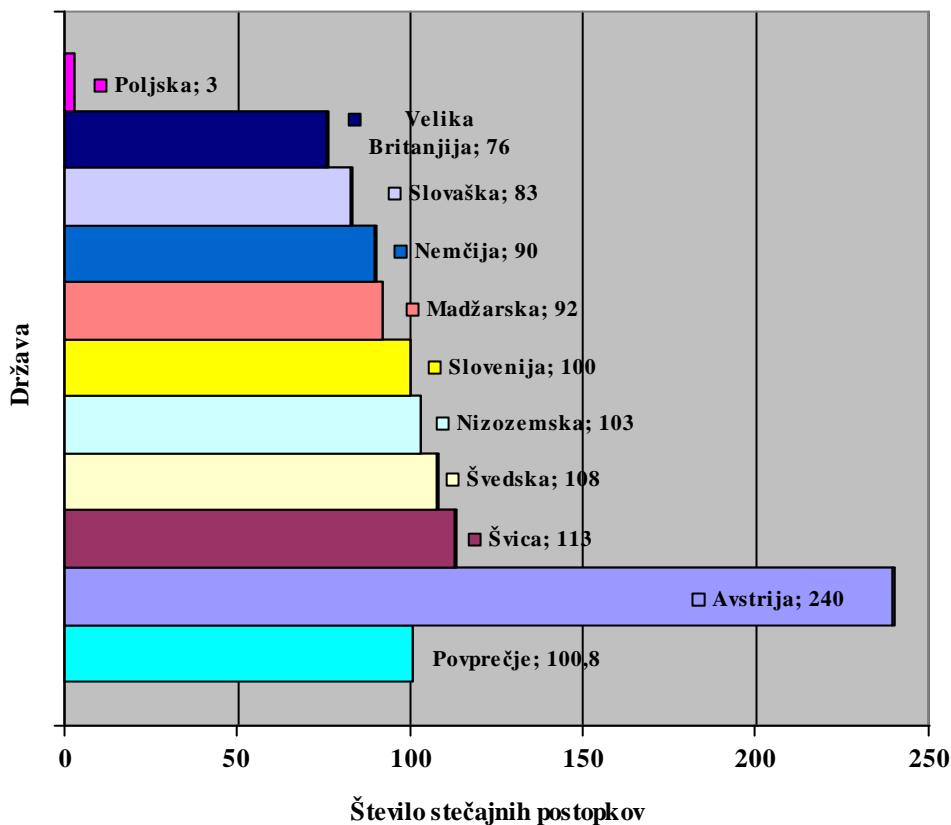
Graf prikazuje število stečajnih postopkov pravnih oseb v letu 2008. Nemčija je tako zabeležila 29.800 stečajnih postopkov pravnih oseb. Sledi ji Velika Britanija z 14.880 in Madžarska z 11.322. Slovenija je po številu stečajnih postopkov pravnih oseb daleč pod povprečjem, ki znaša 8.323 stečajnih postopkov pravnih oseb v letu 2008. V nadaljevanju sem želela še grafično prikazati število stečajnih postopkov pravnih oseb v posamezni državi v posameznem letu.

Slika 4.2: Število stečajnih postopkov po letih in državah

Vir: Verband der Vereine Creditreform 2009 in Sodna statistika 2008, 60–71.

Izkaže se, da je grafični prikaz dokaj ohlapen in težko primerljiv, predvsem zaradi neznanega skupnega imenovalca. Več nam pove število stečajnih postopkov pravnih oseb na 10.000 pravnih oseb. Razvidno je, da ima najvišjo kvoto sosednja Avstrija 240 stečajnih postopkov na 10.000 pravnih oseb. Sledita ji Švica s 113. in Švedska s 108. stečajnimi postopki na 10.000 pravnih oseb. Nemčija, ki je sicer vodilna glede samega števila stečajnih postopkov v letu 2008, se izkaže preračunano na 10.000 pravnih oseb, da celo zaostaja za povprečjem, ki predstavlja 100,8 stečajnih postopkov pravnih oseb na 10.000 pravnih oseb. Slovenija je glede na ostale analizirane evropske države s 100. stečajnimi postopki ujela povprečje stečajnih postopkov na 10.000 pravnih oseb. V nadaljevanju še grafični prikaz.

Slika 4.3: Stečajni postopki pravnih oseb na 10.000 pravnih oseb v letu 2008

Vir: Verband der Vereine Creditreform 2009 in Sodna statistika 2008, 60–71.

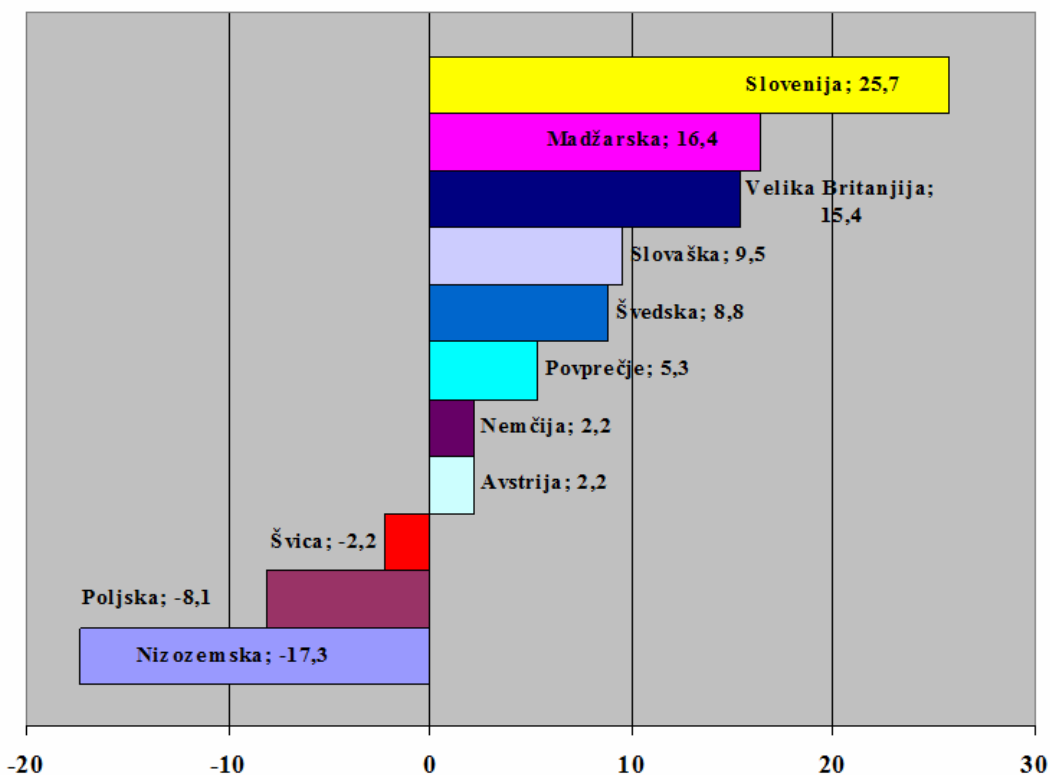
Pri večini držav je zaznati porast stečajnih postopkov pravnih oseb glede na predhodna leta. Ali so to že posledice recesije, ki je nastopila konec lanskega leta in se razbohotila v prvi polovici letošnjega leta je težko komentirati. Zagotovo so delno zaznane posledice že v nanizanih podatkih vendar glavne posledice recesije bodo vidne šele s prihajajočimi podatki.

Zanimivo se je osredotočiti tudi na odstotkovno spremembo števila stečajnih postopkov med leti 2006/2007 in 2007/2008. Največje številno znižanje števila stečajnih postopkov izraženo v odstotkih so zabeležili med leti 2007/2008 na Nizozemskem -17,3 %, sledi ji Poljska z -8,10 % ter Švica z -2,2 %. Sprememba pomeni zmanjšanje števila stečajnih postopkov. Creditreform v svoji študiji utemeljuje velik odstotek zmanjšanja števila stečajnih postopkov na Nizozemskem zaradi spremenjene zakonodaje.

V obratno smer je moč razbrati, da smo najvišji pripad stečajnih postopkov v letu 2008 zabeležili v Sloveniji in sicer 25,7 %, sledi Madžarska z 16,4 % in Velika Britanija s 15,4 %. Kljub nizkemu odstotku pripada stečajnih postopkov med leti

2007/2008, ki ga je v višini 2,2 % zabeležila sosednja Avstrija, velja zanjo, da je z 240. stečajnimi postopki na 10.000 pravnih oseb številčno na samem vrhu.

Slika 4.4: Odstotkovna sprememba stečajnih postopkov med leti 2007/2008

Vir: Verband der Vereine Creditreform 2009 in Sodna statistika 2008, 60–71

Očitno in opazno rast stečajnih postopkov pravnih oseb v Sloveniji med letom 2007/2008 lahko delno pripišemo valu recesije, ki se je z krajšim zamikom v primerjavi z zahodnimi evropskimi državami EU, pojavil (ker je val moškega spola!) tudi v Sloveniji. Za številčni porast stečajnih postopkov v letih 2007/2008 pa je poskrbela tudi sprememba zakonodaje oz. sprememba ZFPPIPP. V celoti se je ZFPPIPP začel uporabljati s 1. oktobrom 2008 in s tem tudi na novo uveden postopek osebnega stečaja in postopek stečaja zapuščine. V podatku 915 rešenih stečajnih postopkov nad pravnimi osebami v letu 2008 so vključeni tudi rešeni osebni stečaji in stečaji zapuščin iz obdobja od 1. 10. 2008 do 31. 12. 2008. Zaradi nespremenjenega Sodnega reda in s tem tudi nespremenjene Metodološke osnove za izvajanje statističnih raziskovanj o poslovanju sodišč v letu 2008, se podatki o postopku osebnega stečaja in stečaja zapuščin nista posebej navajala v uradni Sodni statistiki in je tako moč sklepati, da so v številu 915 stečajnih postopkov pravnih oseb v letu 2008, vključeni že tudi rešeni postopki osebnega stečaja v času od 1. 10. 2008 do 31. 12. 2008. Na dan 31. 12. 2008 ostane nerešenih postopkov osebnega stečaja 268.

V nadaljevanju sem v tabeli zbrala podatke iz Sodne statistike o pravnomočno končanih stečajnih zadevah za leto 2006, 2007 in 2008. Podatki o pravnomočno končanih stečajnih postopkih zajemajo vse postopke začete na podlagi pravnomočnih sklepov o začetku stečajnega postopka, razen tistih, v katerih je bil po začetku stečajnega postopka predlog za začetek stečajnega postopka umaknjen in tistih, v katerih je bil stečajni postopek ustavljen zaradi potrjene prisilne poravnave. Ne izkazuje se torej zadev, v katerih je bil stečajni postopek uveden, ne pa tudi začet.

Slika 4.5: Število stečajnih postopkov po vrsti subjekta

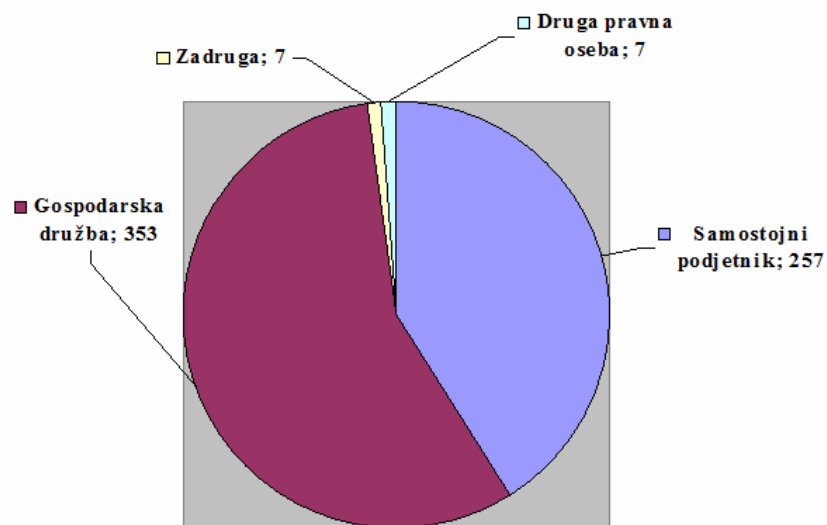
Država/leto	Sprememba 2007/2008 v %	Sprememba 2006/2007 v %	Vrsta subjekta	2008	2007	2006
Slovenija	17,5	3,7		624	531	512
Samostojni podjetnik				257	225	189
Gospodarska družba				353	299	311
Zadruga				7	3	5
Druga pravna oseba				7	2	7
Fizična oseba				0	2	0

Vir: Ministrstvo za pravosodje 2006, 50, Ministrstvo za pravosodje 2007, 56–57 in Ministrstvo za pravosodje 2008, 60–71

Tudi pri sledeči uporabljeni metodologiji (pravnomočno končani stečajni postopki) je v Sloveniji zaznan porast stečajnih postopkov pravnih oseb. Zanimiv je prerez glede na vrsto subjekta. Porast števila stečajnih postopkov samostojnih podjetnikov je sprožilo tudi porast postopkov osebnih stečajev. V primeru, da stečajna masa zbrana v stečajnem postopku samostojnega podjetnika, ki jamči za dobro poslovanje s celotnim svojim premoženjem, ne zadošča za poplačilo upnikov, upniki pričnejo uveljavljati poplačilo svoje terjatve nad fizično osebo. Zgodi se, da samostojni podjetnik tudi kot fizična oseba ne zmore plačati nastale obveznosti zato zaradi svoje lastne insolventnosti poda vlogo za pričetek postopka osebnega stečaja.

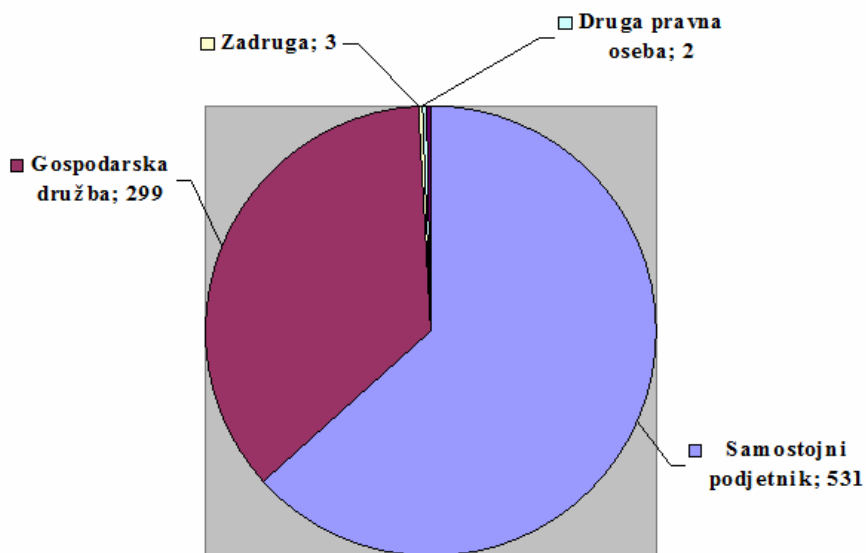
Grafični prikaz razdelitev stečajnih postopkov po subjektih in v posameznih letih zglada takole:

Slika 4.6: Razrez pravnomočnih stečajnih postopkov pravnih oseb v letu 2008

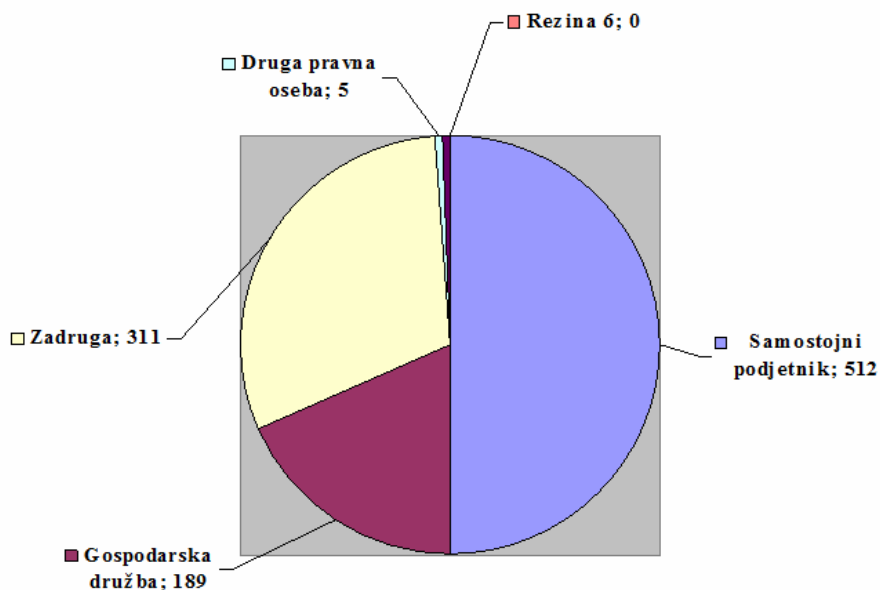
Vir: Ministrstvo za pravosodje 2006, 50, Ministrstvo za pravosodje 2007, 56–57 in Ministrstvo za pravosodje 2008, 60–71.

Slika 4.7: Razrez pravnomočnih stečajnih postopkov pravnih oseb v letu 2007

Vir: Ministrstvo za pravosodje 2006, 50, Ministrstvo za pravosodje 2007, 56–57 in Ministrstvo za pravosodje 2008, 60–71.

Slika 4.8: Razrez pravnomočnih stečajnih posopkov pravnih oseb v letu 2006

Vir: Ministrstvo za pravosodje 2006, 50, Ministrstvo za pravosodje 2007, 56–57 in Ministrstvo za pravosodje 2008, 60–71.

4.1.2 Statistična primerjava postopkov osebnih stečajev vključujoč slovenske podatke od 1. 10. 2008 naprej

Postopki osebnega stečaja so utečena praksa v zahodnoevropskih državah EU. Podatke je moč prikazati na letni ravni po državah. Popolnoma drugačna situacija se izkaže pri prvih podatkih za Slovenijo. Trenutno (opredeli vir in datumsko) so na razpolago statistični podatki za prvo tromesečje letošnjega leta. Kot že omenjeno, so podatki o številu osebnih stečajev v letu 2008 med 1. oktobrom in 31. decembrom vključeni v podatkih prvega tromesečja letošnjega leta kot podatek nerešenih zadev na dan 1. januar 2009.

V nadaljevanju sem povzela podatke strokovnega gradiva ustanove Creditreform, medtem ko sem slovenske podatke za prvo tromesečje povzela iz Sodne statistike (Ministrstvo za pravosodje 2006, 2007 in 2008), ki je objavljena na spletni strani Ministrstva za pravosodje.

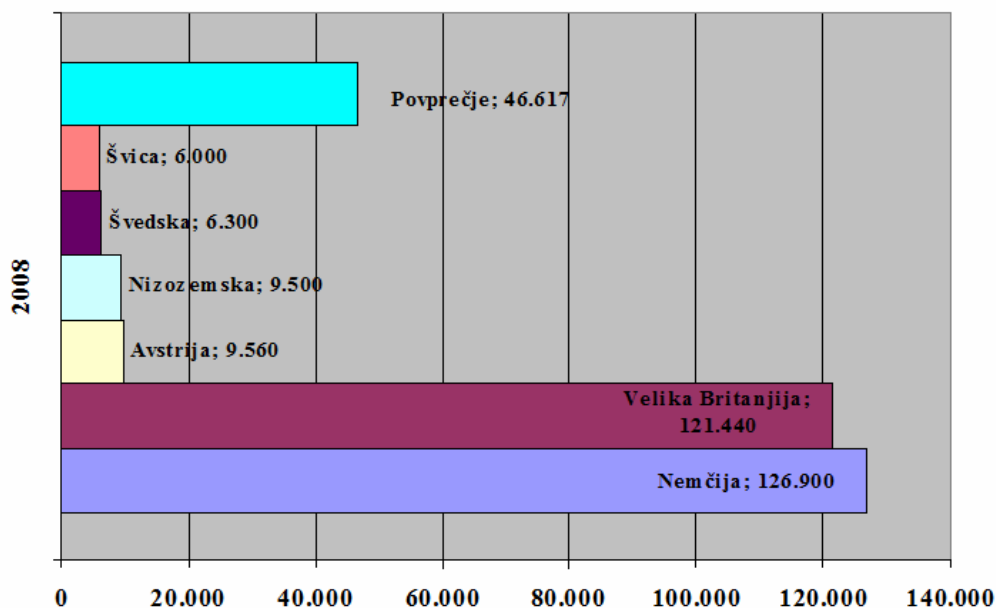
Iz spodnje tabele je razvidno številčno gibanje postopkov osebnega stečaja v določenih zahodnoevropskih državah. Vključen je tudi izračun odstotkovne spremembe v letih med 2006/2007 in 2007/2008 ter preračun število postopkov osebnega stečaja na 10.000 prebivalcev v posamezni državi.

Tabela 4.2: Postopki osebnega stečaja po letih in državah

Država/leto	Sprememba 2007/2008 v %	Sprememba 2006/2007 v %	Št. postopkov osebnega stečaja na 10.000 prebivalcev	2008	2007	2006
Avstrija	11,0	13,6	11,47	9.560	8.616	7.583
Nemčija	-6,4	6,5	154,35	126.900	135.600	127.280
Nizozemska	-36,9	0,9	5,79	9.500	15.060	14.928
Švedska	-7,8	78,4	6,68	6.300	6.831	3.830
Švica	-2,3	5,1	7,90	6.000	6.140	5.840
Velika Britanija	0,6	-0,1	19,85	121.440	120.775	120.926
Povprečje			34,34	46.617	48.837	46.731

Vir: Verband der Vereine Credireform 2008.

Največje število postopkov osebnega stečaja je v letu 2008 zabeležila Nemčija z 126.900, sledi ji Velika Britanija z 121.440 ter z 9.560 Avstrija.

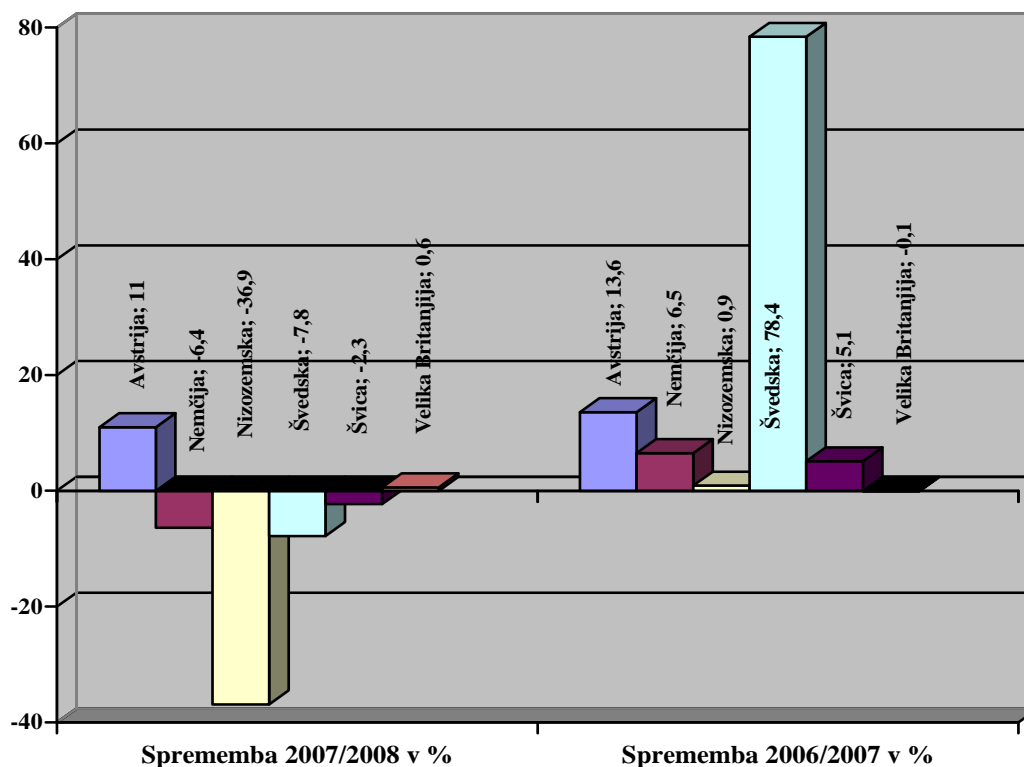
Slika 4.9: Število stečajnih postopkov v izbranih državah EU v letu 2008

Vir: Verband der Vereine Credireform 2008.

Neverjeten porast postopkov osebnega stečaja je zabeležila Švedska v letih 2006/2007. Vzrok 78,4 % porasta postopkov osebnega stečaja je sprememba zakonodaje, ki so jo na Švedskem vpeljali v začetku leta 2007. Spremembo so uvedli, ker je po stari zakonodaji bilo preveč zavrženih vlog. Stanje na Švedskem se je normaliziralo v letu 2008 z -7,8 % upada postopkov osebnega stečaja. Podoben pojav,

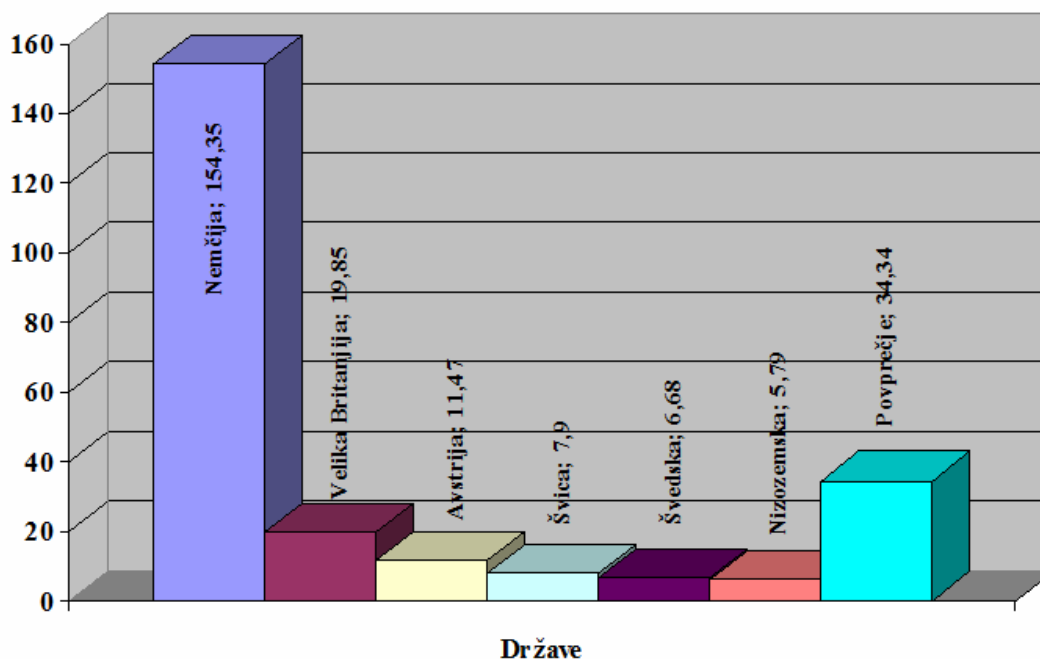
vendar v obratno smer je zaradi spremenjene zakonodaje zabeležila -36,9 % upad postopkov osebnega stečaja Nizozemska.

Slika 4.10: Odstotkovne spremembe med leti 2006/2007 in 2007/2008

Vir: Verband der Vereine Credireform 2009.

Število postopkov osebnih stečajev v posameznih državah je različno. Število postopkov osebnih stečajev se močno razlikuje od povprečnega števila postopkov. Slednje si lahko razlagamo, da golo število postopkov osebnega stečaja v posameznih državah nam še ne pojasni količinskega merila. Zato postane zanimiv preračun število postopkov osebnega stečaja na 10.000 prebivalcev v državi. Zdaleč največje število postopkov osebnih stečajev je zabeležila v letu 2008 Nemčija. S 154,35 postopki je presegla povprečje, ki znaša 34,34 postopkov osebnega stečaja na 10.000 prebivalcev.

Slika 4.11: Število postopkov osebnega stečaja na 10.000 prebivalcev v letu 2008

Vir: Verband der Vereine Credireform 2009.

V zgornji tabeli in v prikazanih grafikonih, podatkov za Slovenijo ni mogoče vključiti. Sodna praksa je zaenkrat zelo skopa, in uveljavljena nova zakonodaja, ki vključuje tudi postopek osebnega stečaja, še ni zaokrožila leta, da bi bilo podatke moč primerjati. Pridobila sem podatke prvega tromesečja, objavljenega na internetni strani Ministrstva za pravosodje v sklopu Sodne statistike. Podatke sem povzela v naslednji tabeli.

Tabela 4.3: Gibanje postopkov osebnega stečaja

Št. Nerešenih zadev od 1.10.- 31.12.2008	Prejetih zadev od 1.1.- 31.3.2009	Rešenih zadev od 1.1.- 31.3.2009	Nerešenih zadev na dan 31.3.2009	% sprememba	Št. Rešenih zadev na 10.000 prebivalcev
268	145	84	329	22,76	0,41

Vir: Ministrstvo za pravosodje 1–3 2009, 137.

Nerešenih zadev konec leta 2008 je bilo 268. V novem tromesečju je bilo zabeleženih novih postopkov osebnega stečaja 145, rešenih pa 84 zadev. Konec tromesečja je tako nerešenih postopkov osebnega stečaja 329, kar pomeni 22,76 % povečanje nerešenih zadev in s tem porast postopkov osebnih stečajev od začetka leta

do konec prvega tromesečja. Rešenih je torej na dan 31. marec 2009 84 zadev, kar predstavlja na 10.000 prebivalcev 0,41 postopka osebnega stečaja. Ivanjko (2009b) je opozoril na ovire oz. zadržke, ki jih imajo ljudje pri odločanju za postopek osebnega stečaja. Po njegovem mnenju je velika ovira pri odločanju za osebni stečaj neizkušenost, kajti marsikdo preprosto ne ve, kakšne so možnosti. Druge odvrne visok predujem (2060 EUR), katerega so sodišča dosledno zahtevala, da je potrošnik plačal predujem za kritje začetnih stroškov postopka in nadomestila stečajnemu upravitelju. Poudari, da je znaten porast nastal s tem, ko so sodišča pričela upoštevati možnost, da potrošnik zaprosi za brezplačno pravno pomoč in da ta, če jo dobi, šteje namesto plačila predujma. Prav tako marsikoga odvrne dejstvo, da vseh vrst dolgov ni mogoče brisati (neplačana preživnina, poskus utaje ...), zato se ljudje bojijo sodišči podati analizo triletnega osebnega poslovanja in zadolževanja pred začetkom postopka. Če pa je bil izpolnjen nekrit ček ali prekoračena uporaba kreditne kartice, lahko slednje se izkaže kot kaznivo dejanje. Strah se pojavi tudi pred omejitve poslovne sposobnosti. Pri samostojnih podjetnikih in zasebnikih, zdravnikih, lahko vsaj delajo in poskušajo odplačati svoj dolg, ko začnejo stečaj, avtomatično izgubijo status podjetnika ali zasebnika. Ob tem ugotavlja, da bi se morala sodišča bolj življenjsko prilagajati kriznim razmeram posameznikov. V nadaljevanju pa še poudari, da se dolžnikom ne bi smelo vzeti vsega in tako pahnuti v še večjo socialno stisko. Potrebno bi bilo omogočiti dolžnikom preživetje.

5 SKLEP

V svoji diplomski nalogi sem skušala slediti zastavljenim ciljem in odgovoriti na zastavljena vprašanja. Zaradi pomanjkanja sodne prakse sem naletela na ovire, ki so mi onemogočile ali pa vsaj delno otežile podati odgovore na zastavljena vprašanja. Na podlagi zbranih člankov in mnenj pravnih strokovnjakov sem si ustvarila svoje mnenje, ki sem ga dopolnila in podkrepila z raziskanimi in zapisanimi podatki. Bistvene razlike med stečajnim postopkom pravne osebe in postopkom osebnega stečaja sem zapisala v tabeli številka 3.1, v razdelku 3.10.

Kvantitativna primerljivost stečajnih postopkov pravnih oseb v raziskanih evropskih državah kot tudi v Sloveniji je najbolj realna s podatki preračunanimi na 10.000 pravnih oseb. V tem okviru Slovenija ne odstopa od povprečja, ki znaša 100,8 stečajnih postopkov pravnih oseb na 10.000 pravnih oseb v državi. Podatki konec leta 2008 pokažejo, da na 10.000 pravnih oseb stečajni postopek zaključi 100 pravnih oseb. Torej 1 % vseh slovenskih pravnih oseb v Sloveniji propade oz. preneha poslovati in se izbrišejo iz sodnega registra na podlagi sklepa o zaključku stečajnega postopka.

Trenutne podatke o postopkih osebnega stečaja je skoraj nesmiselno primerjati s podatki drugih držav, kajti zbrani podatki za Slovenijo ne obsegajo celoletnih podatkov, temveč le tromesečje. Zato sem podatke o postopkih osebnega stečaja prikazala ločeno. Zagotovo lahko trdim, da bodo s trendom 22,76 % trimesečnega pripada zadev, do konca leta število nerešenih zadev narasle najmanj za 80 %, kar bi številčno predstavljalo cca 450 nerešenih zadev konec leta. Polletni podatki, bodo bolj natančno pokazali trend porasta postopkov osebnega stečaja. Žal, jih v času pisanja diplomske naloge še ni bilo mogoče pridobiti.

Izkušnje primerljivih držav so zelo različne. Različne so predvsem zaradi splošne gospodarske situacije v posamezni državi, prav tako pa različne odstotkovne spremembe pričajo, da težko ugibamo, kateremu trendu sprememb so spremembe pripada oz. upada zadev postopka osebnega stečaja v Sloveniji najbolj podobne. Prav tako je dodatni povzročitelj gospodarskega zloma posameznikov recesija, ki bo svoj vpliv šele pokazala.

Na vprašanje ali predstavlja inštitut osebnega stečaja res rešitev prezadolženim, socialno ogroženim državljanom oz. ali bo inštitut osebnega stečaja dovoljeval možne dobičkonosne špekulacije bi na oboje vprašanj odgovorila pritrdilno. Zagotovo predstavlja inštitut osebnega stečaja rešitev za marsikatero fizično osebo, ki se je zaradi osnovne eksistence predhodno zadolžila, zunanje okoliščine pa so nastopile, potem, torej brez njihove krivde, na primer nastopila je bolezen, izguba dela, v družini je nekdo s posebnimi potrebami, podjetniku poslovni partner ni plačal itd. Zato se vsekakor strinjam z zapisano izjavo, da je osebni stečaj predvsem družbeni, socialni ukrep, ki je

Sklep

namenjen »poštenemu in nesrečnemu dolžniku« (Ivanjko 2009b). Prav tako pa bodo dobičkonosni špekulanti odkrili luknje v zakonu, ki jih bodo s pridom izkoristili.

LITERATURA

- AJPES. 2005. *Temeljne naloge*. [Http://www.ajpes.si/AJPES/Temeljne_naloge](http://www.ajpes.si/AJPES/Temeljne_naloge) (15. 6. 2009).
- Breznik, Mojca. 2009. *Vloga upravitelja v postopku osebnega stečaja*. Ljubljana: Planet GV.
- Ivanjko, Šime. 2009a. *Osebni stečaj in stečaj zapuščine*. Maribor: Pravna fakulteta Univerze v Mariboru.
- Ivanjko, Šime. 2009b. Osebni stečaj naj bo zlasti v prid dolžniku. *Nedelo*, 10. maj, 7.
- Jovanovič, Dušan, Darja Novak Krajšek in Dida Volk. 2008. *Zakon o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju z navzkrižnim navajanjem zakonodaje*. Ljubljana: Planet GV.
- Klančnik, Mihaela. 2009. *Osebni stečaj – novost v Sloveniji*. [Http://www.academia.si/clanek/136-osebni-stečaj-novost-v-sloveniji/stran-1.html](http://www.academia.si/clanek/136-osebni-stečaj-novost-v-sloveniji/stran-1.html). (10. 7. 2009).
- Mežnar, Drago. 2006. *Podjetniško pravo*. Kranj: Moderna organizacija.
- Ministrstvo za pravosodje, Služba za odnose z javnostmi. 2008. *Odgovori na novinarska vprašanja*. Interno gradivo, Ministrstvo za pravosodje.
- Ministrstvo za pravosodje. 2006. *Sodna statistika*. Ljubljana: Ministrstvo za pravosodje.
- Ministrstvo za pravosodje. 2007. *Sodna statistika*. Ljubljana: Ministrstvo za pravosodje.
- Ministrstvo za pravosodje. 2008. *Sodna statistika*. Ljubljana: Ministrstvo za pravosodje.
- Murgel, Jasna, Sašo Murtič in Meta Vidiček. 2008. *Osnove pravne teorije*. Maribor: Fakulteta za logistiko.
- Pavlakovič, Andreja. 2002. *Posledice plačilne nesposobnosti podjetja*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
- Plavšak, Nina. 2008a. *Zakon o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju*. Ljubljana: GV založba.
- Pravilnik o tarifi za odmero nagrade upravitelja v postopkih zaradi insolventnosti in prisilne likvidacije. *Uradni list Republike Slovenije*, št. 91/2008.
- Šlamberger, Miha. 2009. Predkupna pravica zakonca v osebnem stečaju. *Pravna praksa* 28 (6): 10–13.
- Tarifa nadomestil za objave v postopkih zaradi insolventnosti. *Uradni list Republike Slovenije*, št. 93/2008.
- Verband der Vereine Creditreform e. V. 2009. *Insolvencies in Europe 2007/08*. Neuss: Verband der Vereine Creditreform.
- Verein Schuldensanierung Bern. 2004. *Schulden-ABC*. [Http://www.schuldenhotline.ch](http://www.schuldenhotline.ch) (4. 7. 2009).
- Volk, Dida. 2009. *Vodenje postopka osebnega stečaja*. Ljubljana: Planet GV.
- Zakon o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju. *Uradni list Republike Slovenije*, št. 126/2007.

- Anerkante Schuldner beratungen Dachorganisation der Schuldnerberatungen Österreich. 2008. *Schuldenreport*. [Http://www.schuldnerberatung.at](http://www.schuldnerberatung.at) (29. 6. 2009).
- Bohinc, Rado, Borut Bratina in Hilda Marija Pivka. 1999. *Pravo gospodarskih družb*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Lanzieri, Giampaolo. 2008. *Statistics in fokus 81/2008*. Luxembourg: Eurostat.
- Ferk, Barbara. 2007. *Zadolževanje prebivalstva v Sloveniji*. [Http://www.umar.gov.si/index.php?id=78&tx_ttnews%5Btt_news%5D=332&cHash=707cd007de](http://www.umar.gov.si/index.php?id=78&tx_ttnews%5Btt_news%5D=332&cHash=707cd007de) (4. 7. 2009).
- Hellman, Uwe in Katharina Beckemper. 2004. *Privatkonkurs*. Stuttgart: W. Kohlhammer.
- Ivanjko, Šime. 2008. Osebni stečaj in sodna oprostitev dolgov. *Večer*, 15. januar, 11.
- Ilić, Uroš. 2008. Škoda v stečajnem pravu. *Pravna praksa* 27 (38/39): V–VII.
- Ministrstvo za pravosodje, Služba za odnose z javnostmi. 2009. *Odgovori na novinarska vprašanja*. Interno gradivo, Ministrstvo za pravosodje
- Murgel, Jasna. 2008. Vpliv stečaja na izvršbo po ZFPPIPP. *Pravna praksa* 27 (20/21): 10–11.
- Plavšak, Nina. 2008b. Pravilna uporaba prehodnih določb ZFPPIPP za postopke, ki že potekajo. *Pravna praksa* 27 (38/39): II–IV.
- Statistični urad Republike Slovenije. 2006. *Rezultati raziskovanj – Prebivalstvo Slovenije*. Ljubljana: Statistični urad Republike Slovenije.
- Tavzes, Miloš in Gregor Adlešič. 2002. *Veliki slovar tujk*. Ljubljana: Cankarjeva založba.
- Varanelli, Luigi. 2008. Pasti in nevarnost osebnega stečaja. *Pravna praksa* 27 (33): 13–17.
- Weiss, Monika. 2008. Bodo osebni stečaji še upočasnili izvršbe? *Finance*, 24. november, 7.